

โครงการพัฒนาระบบการผลิตกาแฟ
ของผู้ประกอบการรายย่อยในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Coffee+)

คู่มือสำหรับ
เกษตรกร

บนพื้นฐานของโรงเรียนธุรกิจสำหรับเกษตรกร ของ
องค์กรความร่วมมือระหว่างประเทศของเยอรมัน (GIZ)

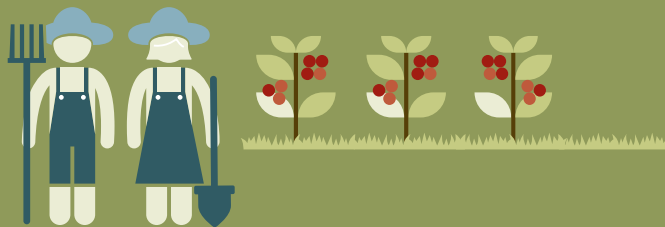
Good Food, Good Life

Implemented by:
giz Deutsche Gesellschaft
für Internationale
Zusammenarbeit (GIZ) GmbH

โครงการพัฒนาระบบผลิตกาแฟ
ของผู้ประกอบการรายย่อยในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Coffee+)

คู่มือสำหรับ
เกษตรกร

บนพื้นฐานของโรงเรียนธุรกิจสำหรับเกษตรกร ของ
องค์กรความร่วมมือระหว่างประเทศของเยอรมัน (GIZ)

บทนำ

GIZ ร่วมกับหน่วยงานท้องถิ่นในประเทศกานา ไนจีเรีย ไอออร์โด้ และ คาเมรูน พัฒนาโรงเรียนธุรกิจสำหรับเกษตรกรเพื่อผลิตโกโก้ ขึ้นในปี 2010 และตั้งแต่นั้นมาได้มีการนำแนวทางของโรงเรียนธุรกิจสำหรับเกษตรกรนี้ ไปใช้ใน 17 ประเทศของทวีปแอฟริกา ซึ่งมีผู้ประกอบการรายย่อยมากกว่า 1 ล้านราย ที่ได้รับการอบรมตามแนวทางนี้ ผลประโยชน์หลักที่เห็นได้ชัด อาทิ รายได้ที่ดีขึ้นจากการที่ผู้ประกอบการรายย่อยลงทุนในด้านการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) และใช้ปัจจัยการผลิตตามที่ได้รับคำแนะนำ มีการจัดตั้งองค์กรของผู้ผลิต และ การเข้าถึงบริการด้านการเงินที่ดีขึ้น

วัตถุประสงค์หลักที่จะชี้วัดได้ว่า “มีการพัฒนาระบบการผลิตกาแฟของผู้ประกอบการรายย่อยในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้” คือ เกษตรกรผู้ผลิตกาแฟรายย่อยในพื้นที่ที่ได้รับคัดเลือกจากประเทศอินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และ ประเทศไทย ได้มีการพัฒนาระบบฟาร์มของตนเองทางด้านเศรษฐศาสตร์ และการนำแนวทางโรงเรียนธุรกิจสำหรับเกษตรกรมาใช้ในห่วงโซ่คุณค่าของกาแฟในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งจะช่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์เฉพาะ ดังนี้

- พัฒนารายได้และความเป็นอยู่ของผู้ประกอบการรายย่อยและครอบครัว จำนวน 10,500 ราย
- ผลผลิตกาแฟ (จำนวน/พื้นที่) เพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 20 ในประเทศอินโดนีเซียและประเทศไทย และเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 50 ในประเทศฟิลิปปินส์
- เกษตรกรรายย่อยนำระบบฟาร์มแบบบูรณาการที่ดีที่สุดและสร้างกำไรได้ มาปรับใช้ในการผลิตกาแฟ
- เกษตรกรรายย่อยผู้ปลูกกาแฟมีการเข้าถึงบริการของกลุ่มเกษตรกรหรือองค์กรเกษตรกรในท้องถิ่นได้ดีขึ้น

หน่วยที่ปรึกษาของโรงเรียนธุรกิจสำหรับเกษตรกร ภายใต้โครงการระดับภูมิภาคที่ เรียกว่า โครงการพัฒนาธุรกิจเกษตรรายย่อยอย่างยั่งยืน จะให้การสนับสนุนในช่วงการปรับตัวของเกษตรกรผลิตกาแฟรายย่อยในประเทศอินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และ ประเทศไทย

เฉพาะวิทยากรโรงเรียนธุรกิจสำหรับเกษตรกร ที่ได้ผ่านการอบรมหลักสูตรพิเศษ รวมทั้ง การฝึกอบรมในชั้นเรียน และการฝึกสอนเกษตรกรเท่านั้นที่สามารถจัดการกระบวนการเรียนรู้ตามหลักการเรียนรู้เชิงค้นพบและการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ได้ตามมาตรฐานคุณภาพของโรงเรียนธุรกิจสำหรับเกษตรกร วิทยากรที่จะได้รับประกาศนียบัตรจะต้องผ่านการจัดอบรมโรงเรียนธุรกิจสำหรับเกษตรกรแล้ว

สารบัญ

FBS

สาระสำคัญของโรงเรียนธุรกิจสำหรับเกษตรกร (FBS)

แผนภูมิโครงสร้างเนื้อหาการอบรมของโรงเรียนธุรกิจสำหรับเกษตรกร	4
บทที่ 1 การเกษตรเป็นธุรกิจหรือไม่?	9
บทที่ 2 เรียนรู้หน่วยนับ เพื่อทราบจำนวนทรัพย์สิน	15
บทที่ 3 การจัดการฟาร์มเพื่อให้มีอาหารคุณภาพดีอย่างเพียงพอ	21
บทที่ 4 รายจ่าย-รายรับ: ท่านกำลังทำธุรกิจที่ดีอยู่หรือไม่?	23
บทที่ 5 การตัดสินใจเพิ่มรายได้/กำไร	31
บทที่ 6 ควาโอกาสสร้างความหลากหลายให้กับธุรกิจ	39
บทที่ 7 บริหารการเงินตลอดทั้งปี	49
บทที่ 8 เข้าถึงการบริการที่ดีด้านการเงินได้อย่างไร?	59
บทที่ 9 เพิ่มรายได้ด้วยการพัฒนาคุณภาพผลผลิต	67
บทที่ 10 ประโยชน์จากการเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร	71
บทที่ 11 เพิ่มกำไรด้วยการเพิ่มผลผลิต และควบคุมค่าใช้จ่าย	75
บทที่ 12 ก้าวสู่การเป็นผู้ประกอบการธุรกิจเกษตร	81

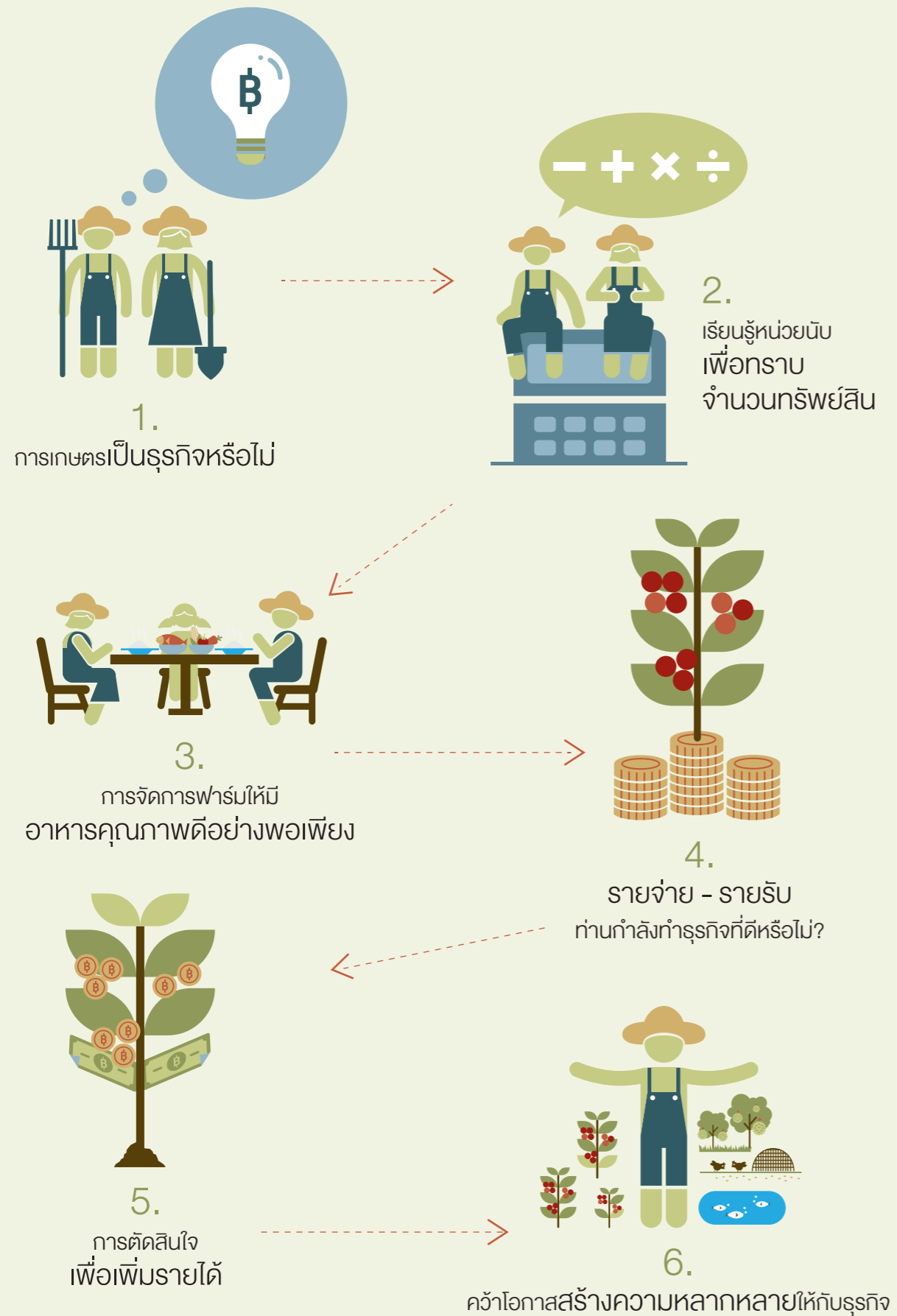

แบบฟอร์มต่างๆ สำหรับการทำธุรกิจเกษตร

ปฏิทินเกษตรสำหรับการปลูกพืช	83
รายจ่าย-รายรับในการปลูกพืชแต่ละชนิด (รายปี)	85
ปฏิทินการเงินของการผลิตพืชแต่ละชนิด (รายเดือน)	87
ค่าใช้จ่ายในครัวเรือน	89
ปฏิทินการเงินของครัวเรือน	90
ประเมินผลการผลิตประจำปี	91
การจัดการเงินกู้และการจ่ายคืน	92

แผนภูมิโครงสร้างเนื้อหาการอบรมของ

“โรงเรียนธุรกิจสำหรับเกษตรกร” (Farmer Business School: FBS)

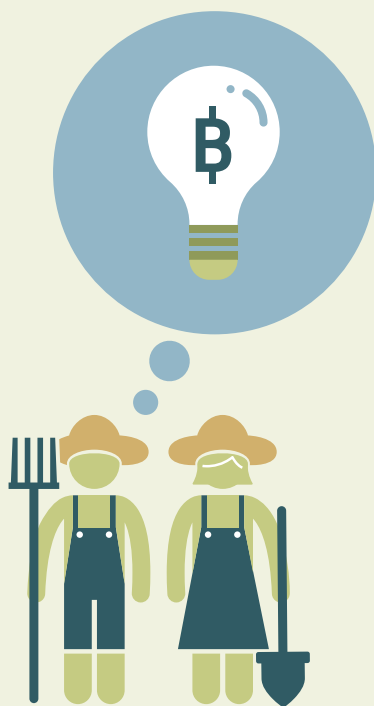
บทเรียนหลักสูตรนี้มีจุดเด่นอะไรบ้าง?

ความรู้และทักษะที่ผู้เรียนจะได้รับตามหลักสูตรโรงเรียนธุรกิจสำหรับเกษตรกร (Farmer Business School)

จะช่วยเปลี่ยนเกษตรกรเป็นนักธุรกิจเกษตรกร ผู้ซึ่งจะสามารถ:

- ใช้เทคโนโลยีที่ดี และโอกาสทางการตลาดมาเพิ่มรายได้ให้ตนเอง
- วางแผน และปรับรูปแบบการลงทุน เพื่อเพิ่มผลผลิต คุณภาพ และกำไรของกิจการ
- บริหารการเงิน รวมทั้งการออม เงินกู้ และผลิตภัณฑ์ทางการเงินประเภทต่าง ๆ
- เจรจาท่องกับผู้ซื้อ ผู้ขายปัจจัยและเครื่องมือการผลิต
สถาบันการเงิน และเจ้าของที่ดิน เป็นต้น

บทที่ 1

การเกษตรเป็น ธุรกิจหรือไม่?

ตารางที่ 1.1 ตัวอย่าง ความเหมือนและความแตกต่างระหว่างธุรกิจที่เรารู้จักเป็นอย่างไร?

ตัวอย่างธุรกิจ	การเริ่มต้นและจบงาน	ต้องใช้เงินทุนสำหรับ	รายได้มาจากไหน
ธุรกิจก่อสร้าง	ภารกิจเริ่มต้นเมื่อได้ทำข้อตกลงกับลูกค้า ผู้ทำธุรกิจจะต้องดำเนินงานตามข้อตกลงจนเสร็จสิ้นภารกิจ วงจรต่อไปเริ่มขึ้นเมื่อทำสัญญาครั้งใหม่	เครื่องจักร อุปกรณ์ วัสดุ ก่อสร้าง และค่าแรงงาน	เมื่องานก่อสร้างเสร็จสิ้นลงตามข้อตกลง (ผู้ว่าจ้างตรวจรับงาน)
ค้าขาย	ภารกิจเริ่มต้นและเสร็จสิ้นได้ทุกช่วงเวลา	ค่าสินค้า และค่าจ้าง	มีรายได้เกิดขึ้นตลอดทั้งปี
แปรรูปสินค้าเกษตร อาทิ ผลไม้แปรรูป	เริ่มขึ้นเมื่อใดก็ได้ หลังจากติดตั้งอุปกรณ์เสร็จ หรือ ได้รับวัตถุดิบเข้าสู่กระบวนการ ภารกิจเสร็จสิ้นเมื่อหมดวัตถุดิบ	วัตถุดิบ และเครื่องมือ อุปกรณ์	มีรายได้ตลอดเวลาที่มีวัตถุดิบสู่กระบวนการผลิต (เมื่อผู้ซื้อได้รับสินค้า)
เกษตรกรรม (อาทิ เพาะปลูกพืช การทำฟาร์ม หรือ เรือนเพาะชำ เป็นต้น)	เริ่มขึ้นในช่วงต้นฤดูกาลผลิตงานจะดำเนินไปจนกระทั่งเสร็จสิ้นการเก็บเกี่ยว หรือ จำหน่ายผลผลิต	เครื่องมืออุปกรณ์ ปัจจัยการผลิต และค่าจ้างแรงงาน	มีรายได้ในแต่ละฤดูกาลการผลิต หรือ ปีละครั้ง ขณะที่มีรายจ่ายเกิดขึ้นในแต่ละวันตลอดช่วงเวลาเพาะปลูก (ค่าใช้จ่ายจิปาถะหลายรายการที่เกิดขึ้นอาจไม่ได้มีการนับรวมเข้าเป็นต้นทุนการผลิต)

ตารางที่ 1.2 เราจำเป็นต้องใช้ปัจจัยอะไรบ้างในการดำเนินธุรกิจเกษตร?

ปัจจัยการผลิต	เครื่องมือและอุปกรณ์	แรงงาน	เงินทุน	ที่ดิน
ปุ๋ย เมล็ดพันธุ์ สารเคมี กำจัดศัตรูพืช	จอบ เสียม เครื่องมือไถ พรวน เครื่องพ่นยา ลานตากผลผลิต	แรงงานในครัวเรือน และแรงงานรับจ้าง	เงินส่วนตัว และ/หรือ เงินกู้	ที่ดินของตนเอง และ/ หรือเช่าที่ดิน

บทเรียน

นักธุรกิจเกษตรจะต้องวางแผนและจัดการเพื่อให้ได้มาซึ่งปัจจัยการผลิต อาทิ ปุ๋ย สารเคมี เครื่องมืออุปกรณ์ แรงงาน และเงินทุน เท่าที่จำเป็นต่อการผลิตในเวลาที่เหมาะสม

ตารางที่ 1.3 นักธุรกิจเกษตรจะต้องรู้อะไรบ้างเกี่ยวกับตลาด ก่อนที่จะทำการผลิต?

ตลาดสำหรับผลผลิตเกษตร	ตลาดสำหรับปัจจัยการผลิต และเครื่องมืออุปกรณ์การเกษตร
<ul style="list-style-type: none"> • มีแหล่งรับซื้ออยู่ที่ไหนบ้าง? • มีใครต้องการซื้อสินค้าที่เราผลิตบ้าง? • ผู้ซื้อแต่ละราย/แหล่งมีข้อกำหนดเชิงคุณภาพของผลผลิตอย่างไรบ้าง? • เปรียบเทียบราคารับซื้อในตลาดแต่ละแห่ง 	<ul style="list-style-type: none"> • มีแหล่งจำหน่ายอยู่ที่ใดบ้าง? • ใครเป็นผู้จำหน่ายปัจจัยการผลิตและเครื่องมืออุปกรณ์การเกษตร? • คุณภาพของเครื่องมืออุปกรณ์และปัจจัยการผลิตแต่ละแหล่งแตกต่างกันอย่างไร? • ราคาของเครื่องมืออุปกรณ์และปัจจัยการผลิตแต่ละแหล่งแตกต่างกันอย่างไร?

ตารางที่ 1.4 ราคาผลผลิตสินค้าเกษตรเปลี่ยนแปลงได้อย่างไร?

ราคาของผลผลิตเกษตร เปลี่ยนแปลงตามฤดูกาล อาทิ	ราคาของผลผลิตเกษตร เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละปี อาทิ
<ul style="list-style-type: none"> • ฤดูใดที่มีผลผลิตสู่ตลาดจำนวนมาก ราคาจะลดลง • ราคาผลผลิตจะขึ้นสูง ในฤดูที่สินค้าขาดแคลน 	<ul style="list-style-type: none"> • ปีใดที่มีผู้ต้องการซื้อสินค้าเกษตรจำนวนมาก ราคาของผลผลิตเกษตรก็จะเพิ่มสูงขึ้นกว่าปีอื่นๆ • ปีใดที่มีผลผลิตล้นตลาด ราคาผลผลิตก็จะลดลง

บทเรียน

การที่จะทำให้ธุรกิจเกษตรให้ประสบความสำเร็จ นักธุรกิจเกษตรจะต้องทราบราคาของปัจจัยการผลิต และราคาขายผลผลิตในตลาด/แหล่งรับซื้อต่างๆ ในช่วงเวลาต่างๆ ซึ่งจะช่วยให้เกษตรกรตัดสินใจและวางแผนจัดซื้อปัจจัยการผลิต และการจำหน่ายผลผลิตได้อย่างแม่นยำยิ่งขึ้น

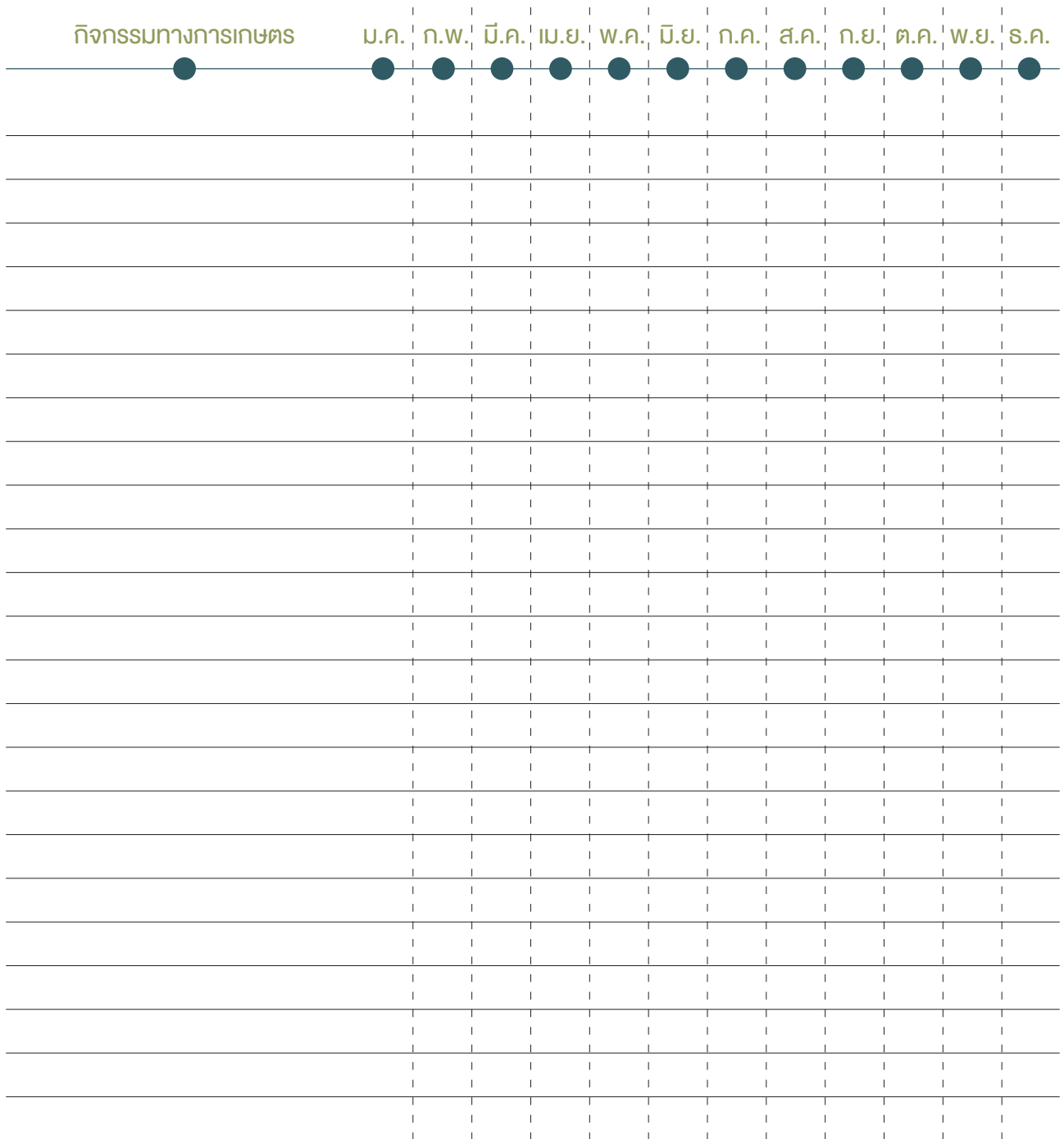
ตารางที่ 1.5 ปฏิทินการเกษตรเพื่อวางแผนการผลิตพืชแต่ละชนิด

ตัวอย่าง: ปฏิทินการปลูกกาแฟ

กิจกรรมของนักธุรกิจเกษตร	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
 เลียบบยอด	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
 ปลูกทดแทน/ ปลูกซ่อม					●	●	●	●	●			
 ตัดต้นทำสาว/ ตัดแต่งกิ่ง	●	●	●	●	●	●						
 ปลิด/ฉีดแวนง			●			●		●		●		
 ให้น้ำ (เพื่อการบานของดอก)	●	●	●	●								
 ใส่ปุ๋ยเคมี			●			●		●		●		
 ใส่ปุ๋ยหมัก			●	●	●	●						
 กำจัดวัชพืช			●			●		●		●		
 สำรองโรคแมลง/ติดกับดักมอด			●						●			●
 เก็บเกี่ยว	●	●								●	●	●
 ตากแห้ง	●	●	●							●	●	●
 เก็บรักษา	●	●	●									
 สีมล็ดกาแฟ	●	●	●									
 ขนส่งและขาย	●	●	●									

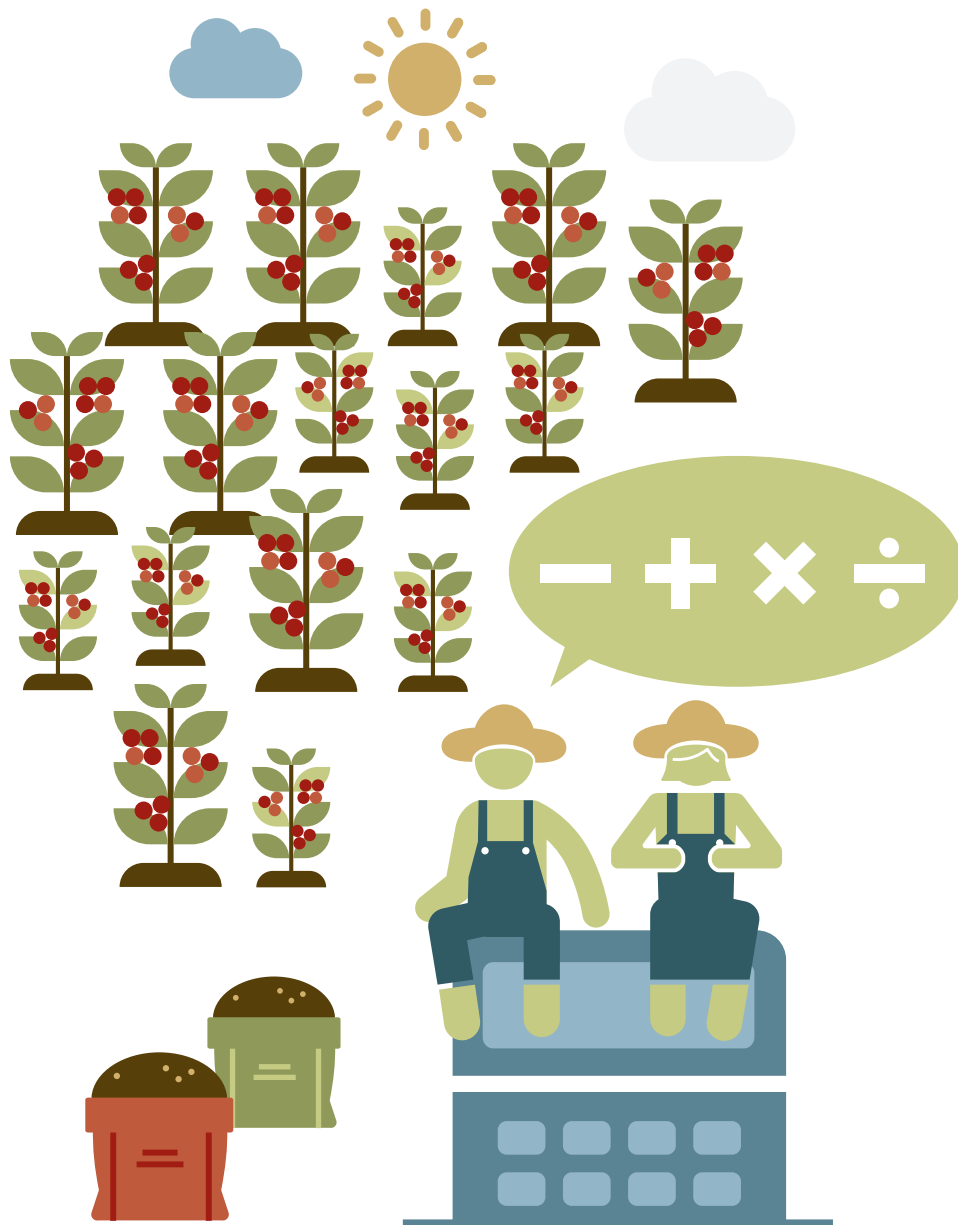
ตารางที่ 1.6 ปฏิทินเกษตรกรเพื่อวางแผนการผลิตพืชแต่ละชนิด

ชนิดพืช _____ วันที่ _____

บทเรียน
 เพื่อให้ได้ผลผลิตสูง นักธุรกิจเกษตรกรควรวางแผนดำเนินงานที่จำเป็นและใช้
 ปัจจัยการผลิตอย่างเหมาะสมกับช่วงเวลาในการเจริญเติบโตของพืช

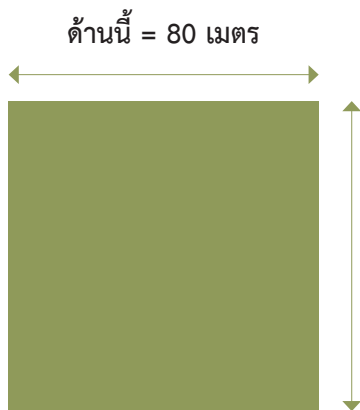
บทที่ 2

เรียนรู้หน่วยนับ เพื่อทราบจำนวนทรัพย์สิน

การวัดและการคำนวณพื้นที่แปลงปลูก อาจวัดเป็นตารางเมตร ตารางวา หรือ ไร่

- 1 ไร่ เท่ากับ 4 งาน
- 1 งาน เท่ากับ 100 ตารางวา
- 1 ตารางวา เท่ากับ 4 ตารางเมตร และ
- 1 ไร่ มี 400 ตารางวา หรือ เท่ากับ 1,600 ตารางเมตร

ตารางที่ 2.1 ตัวอย่างวิธีการวัดและคำนวณพื้นที่แปลงปลูก

การคำนวณขนาดของพื้นที่
= 80 เมตร X 80 เมตร
= 6,400 ตารางเมตร
= 1,600 ตารางวา
= 4 ไร่

การคำนวณขนาดของพื้นที่
= 120 เมตร X 80 เมตร
= 9,600 ตารางเมตร
= 2,400 ตารางวา
= 6 ไร่

บทเรียน

1. การทราบขนาดที่ถูกต้องของแปลงปลูกมีความสำคัญต่อการวางแผนการผลิต อาทิ จำนวนพืชต่อไร่ จำนวนปัจจัยการผลิตที่จำเป็นต้องใช้อย่างเหมาะสม
2. การคำนวณพื้นที่แปลงปลูกคลาดเคลื่อน จะส่งผลดังนี้
 - กำหนดจำนวนปัจจัยการผลิตคลาดเคลื่อน อาทิ จำนวนเมล็ดพันธุ์ จำนวนปุ๋ย จำนวนสารเคมีกำจัดศัตรูพืช เป็นต้น
 - อาจส่งผลให้ได้ผลผลิตน้อยกว่าที่ควรจะเป็น หรือ มีต้นทุนการผลิตมากเกินไป

ตารางที่ 2.2 หน่วยนับ และมาตรฐานการ ชั่ง ตวง วัด

ระยะทาง	▶	1 กิโลเมตร เท่ากับ 1,000 เมตร
ความยาว หรือ ความกว้างของพื้นที่	▶	1 เมตร เท่ากับ 100 เซนติเมตร
ขนาดของพื้นที่	▶	1 ตารางเมตร เท่ากับพื้นที่ กว้าง 1 เมตร ยาว 1 เมตร 1 ตารางวา เท่ากับ 4 ตารางเมตร (1 วา เท่ากับ 2 เมตร) 1 งาน เท่ากับ 100 ตารางวา หรือ 400 ตารางเมตร 1 ไร่ เท่ากับ 4 งาน หรือ 400 ตารางวา หรือ 1,600 ตารางเมตร 1 เอเคอร์ เท่ากับ 4,000 ตารางเมตร หรือ 2.5 ไร่ 1 เฮกตาร์ เท่ากับ 10,000 ตารางเมตร หรือ 6.25 ไร่ 1 ตารางกิโลเมตร เท่ากับ 100 เฮกตาร์ หรือ 625 ไร่ หรือ 1,000,000 ตารางเมตร
ผลผลิตต่อหน่วยพื้นที่	▶	ผลผลิตต่อไร่ เท่ากับ จำนวนผลผลิต (กก) หารด้วย จำนวนพื้นที่ (ไร่) อาทิ เก็บผลผลิตกาแฟได้ 400 กิโลกรัม จากพื้นที่ปลูกขนาด 2.5 ไร่ ดังนั้น ผลผลิตต่อไร่ เท่ากับ 160 กก./ไร่
ปริมาณ	▶	ลิตร
น้ำหนัก	▶	1 กิโลกรัม เท่ากับ 1,000 กรัม 1 ตัน เท่ากับ 1,000 กิโลกรัม
เวลา	▶	1 ชั่วโมง มี 60 นาที 1 นาที มี 60 วินาที
แรงงาน	▶	นับเป็นจำนวน วันทำการ หรือ แรงแรง (ตามภาษาท้องถิ่น) 1 วันทำการ หมายถึง การทำงานเต็มเวลาของแรงงานอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ 8:30 – 17:00 น. ตัวอย่าง ในพื้นที่ 1 ไร่ ใช้แรงงานจำนวน 10 วันทำการ อาจหมายถึง <ul style="list-style-type: none"> • คน 1 คนทำงาน 10 วัน หรือ • คน 10 คนทำงาน 1 วันก็ทำได้

ตารางที่ 2.3 การคำนวณพื้นที่ปลูกพืชแต่ละชนิดในสวนสมรม (สวนเกษตรผสมผสาน)

ขั้นตอนการคำนวณ

ทราบจำนวนต้นต่อไร่ของพืชสวน
แต่ละชนิด จากระยะปลูก อาทิ

- ▶ กาแฟ (ระยะปลูก 3 เมตร X 3 เมตร = 177 ต้น/ไร่)
- ทูเรียน (ระยะปลูก X = ต้น/ไร่)
- สะตอ (ระยะปลูก X = ต้น/ไร่)
- หมาก (ระยะปลูก X = ต้น/ไร่)
- มะพร้าว (ระยะปลูก X = ต้น/ไร่)
- ลองกอง (ระยะปลูก X = ต้น/ไร่)
- กัลลัว (ระยะปลูก X = ต้น/ไร่)

การคำนวณ

- ▶ 1. นับจำนวนต้นพืชแต่ละชนิดจากพื้นที่ปลูกทั้งหมด
- 2. ทหารจำนวนต้นพืชด้วยจำนวนต้นต่อไร่ เท่ากับ จำนวนพื้นที่ปลูก (ไร่) อาทิ
 - มีกาแฟปลูกในสวนสมรม จำนวน 500 ต้น เทียบเท่ากับ ปลูกกาแฟในพื้นที่ 2.8 ไร่
 - มีทุเรียนปลูกอยู่ในสวนสมรม จำนวน 50 ต้น เทียบเท่ากับ ปลูกทุเรียนในพื้นที่ 2 ไร่ เป็นต้น

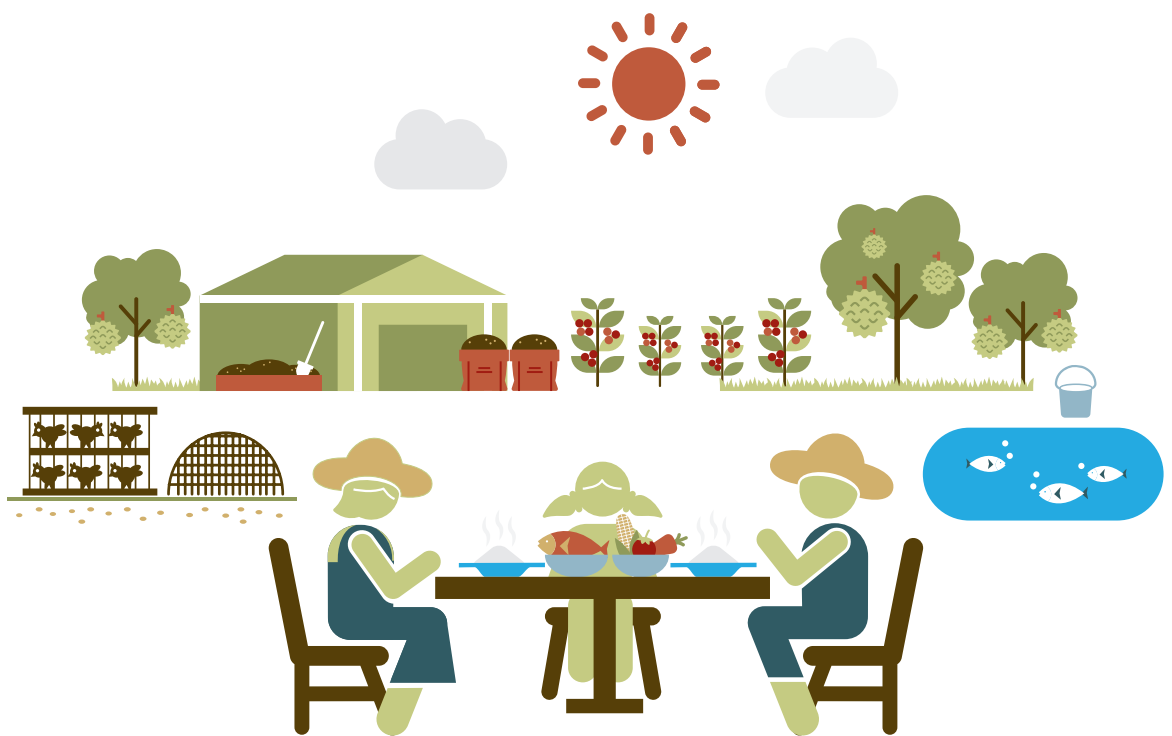
บทเรียน

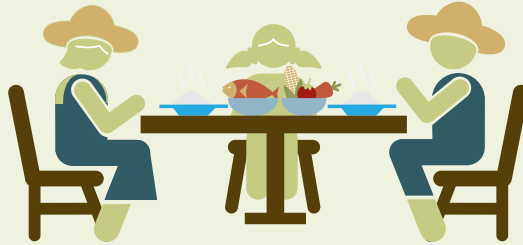
หน่วยนับมีความสำคัญยิ่งต่อการเป็นนักธุรกิจเกษตร ซึ่งมีความจำเป็นในการทำธุรกิจดังนี้

1. ทราบจำนวนที่แน่นอนของทรัพย์สินที่ตนครอบครอง รวมทั้งที่ดินและแรงงาน
2. เพื่อสามารถวางแผนการผลิตได้อย่างถูกต้อง รวมทั้งการคำนวณปัจจัยการผลิต และต้นทุนการผลิตที่จำเป็นต้องใช้ใน
ช่วงเวลาต่างๆ
3. เพื่อกำหนดจำนวนปุ๋ยและสารเคมีที่ใช้อย่างถูกต้อง แม่นยำ
4. เพื่อทราบจำนวนที่แท้จริงของผลผลิตที่เก็บเกี่ยว
5. เพื่อการคำนวณกำไร/ขาดทุนจากการประกอบการได้อย่างถูกต้อง
6. เพื่อสามารถจัดจำหน่ายผลผลิตได้สะดวกขึ้น

“การวัดและทราบหน่วยนับที่ถูกต้องเป็นเรื่องจำเป็นในการทำธุรกิจเกษตรให้ประสบผลสำเร็จ”

บทที่ 3

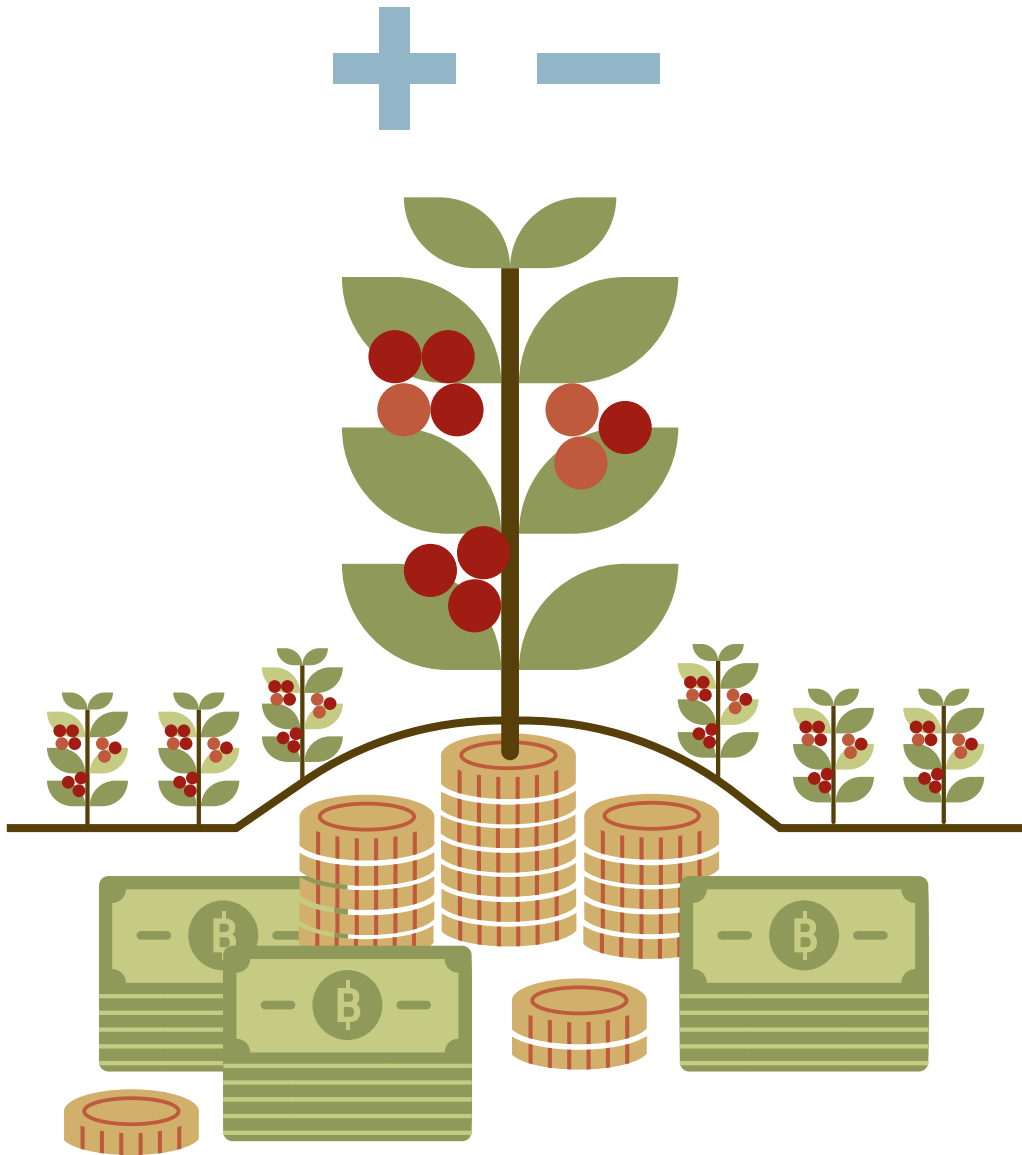
การจัดการฟาร์ม เพื่อให้มีอาหารคุณภาพดี อย่างเพียงพอ

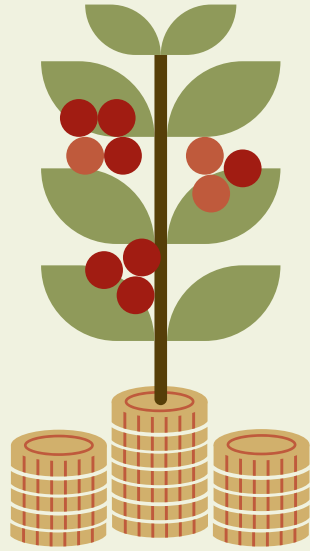
“

เป็นบทเรียนว่าด้วยการผลิตอาหารเพื่อการยังชีพ ซึ่งบทเรียนนี้ไม่เหมาะกับบริบทการปลูกกาแฟในประเทศไทย ที่มีการปลูกร่วมกับพืชเศรษฐกิจชนิดอื่น เช่น กุเรียน หมากรุก เป็นต้น ซึ่งเน้นไปที่การสร้างรายได้เพิ่มให้กับครัวเรือนเกษตรกร ดังนั้นบทเรียนนี้จึงไม่ได้ใช้สอนในกรณีของประเทศไทย อย่างไรก็ตามบทเรียนนี้มีสาระสำคัญดังนี้

- นอกจากการทำเกษตรเพื่อสร้างรายได้ให้ครอบครัวแล้ว
นักธุรกิจเกษตรยังต้องรู้จักบริหารจัดการให้มีอาหารที่ดีสำหรับครอบครัว
- นักธุรกิจเกษตรรู้ว่าพืชหรืออาหารชนิดใด ดีและมีประโยชน์ต่อสุขภาพ
มีคุณค่าทางโภชนาการที่จำเป็นสำหรับคนในครอบครัว และควรรับประทานอาหารให้ครบ 5 หมู่
- นักธุรกิจเกษตรรู้ว่าบุคคลในแต่ละช่วงวัย มีความต้องการสารอาหารที่แตกต่างกัน เช่น สตรีตั้งครรภ์
สตรีให้นมบุตร เด็กเล็กที่กำลังเจริญเติบโต จะมีความต้องการสารอาหารบางอย่างมากกว่าปกติ
- นักธุรกิจเกษตรสามารถทำอะไรได้บ้างเพื่อให้มีอาหารที่ดีและเพียงพอในครัวเรือน
เช่น การปลูกพืชผสมผสานเพื่อสร้างความหลากหลาย กระจายความเสี่ยงและกระจายรายได้ตลอดทั้งปี
การปรับปรุงผลผลิตโดยการเลือกพันธุ์ที่ดี การใส่ปุ๋ยเป็นต้น การจัดการหลังการเก็บเกี่ยวที่ดี
เพื่อลดการสูญเสีย การมีน้ำกิน น้ำใช้ที่สะอาดถูกสุขอนามัย และมีการบริหารจัดการทางการเงินที่ดี
มีการจดบันทึกรายจ่าย-รายรับเพื่อทราบเงินคงเหลือ

”

บทที่ 4

รายจ่าย-รายรับ: ท่านกำลังทำธุรกิจที่ดี หรือไม่?

“

เรียนรู้วิธีการจำแนกว่าธุรกิจใดเป็นธุรกิจที่ดีหรือไม่
โดยการคำนวณรายรับ และรายจ่าย
ของแต่ละชนิดพืช

”

ตารางที่ 4.1 ตัวอย่างการคำนวณรายจ่าย-รายรับ ในการปลูกกาแฟ

ขั้นตอน

1. คำนวณผลลัพท์ในแต่ละรายการ
2. รวมจำนวนรายจ่าย และรายรับ
3. นำรายจ่ายและรายรับมาหักลบกัน
4. สรุปผลว่า มีกำไร หรือ ขาดทุน

ปลูกกาแฟ จำนวน 1 ไร่ (วิธีการผลิตปัจจุบัน)	หน่วย	จำนวน	ราคาต่อหน่วย (บาท)	รวมจ่าย (บาท)
1. รายจ่าย				
1.1 ค่าปัจจัยการผลิต				
• ปุ๋ยยูเรีย	กระสอบ	0.5 x	650 =	325
• ปุ๋ยสูตร	กระสอบ	0.5 x	850 =	425
• ยาฆ่าหญ้า	ลิตร	1 x	160 =	160
• กระสอบกาแฟ	ใบ	6 x	25 =	150
รวมต้นทุนปัจจัยการผลิต				1,060
1.2 แรงงาน และบริการต่างๆ				
• ตัดแต่งกิ่ง	แรง	1 x	300 =	300
• เสียบยอด	แรง	1 x	300 =	300
• ตาก กลีบกอง บรรจุกระสอบ	แรง	1 x	300 =	300
• ค่าใส่ปุ๋ย	กระสอบ	1 x	120 =	120
• ค่าฉีดยาฆ่าหญ้า	เป้	6 x	60 =	360
• เก็บเกี่ยวผลกาแฟ	บาท/กก.	1,500 x	3 =	4,500
• สีเมล็ดกาแฟ	บาท/กก.	300 x	1.67 =	501
• ขนส่ง	ครั้ง	300 x	1 =	300
รวมต้นทุนค่าแรงและบริการต่างๆ				6,681
ต้นทุนรวมทั้งสิ้น (ค่าปัจจัยการผลิต + ค่าแรง และบริการต่างๆ)				7,741
2. รายรับ				
จำนวนผลผลิต x ราคาขาย	กก.	300 x	71	21,300
รวมรายรับ				21,300
3. กำไร หรือ ขาดทุน? เท่ากับ รายรับ รายจ่าย			😊 หรือ 😞	13,559

ตารางที่ 4.2 ตัวอย่างการคำนวณรายจ่าย-รายรับ ในการปลูกทุเรียน

ขั้นตอน

1. คำนวณผลผลิตในแต่ละรายการ
2. รวมจำนวนรายจ่าย และรายรับ
3. นำรายจ่ายและรายรับมาหักลบกัน
4. สรุปผลว่า มีกำไร หรือ ขาดทุน

ปลูกทุเรียน จำนวน 1 ไร่ (วิธีการผลิตปัจจุบัน)	หน่วย	จำนวน	ราคาต่อหน่วย (บาท)	รวมจ่าย (บาท)
1. รายจ่าย				
1.1 ค่าปัจจัยการผลิต				
• ปุ๋ย 16-16-16	กก.	1.5 x	950 =	1,425
• ปุ๋ย 12-12-17	กก.	1.5 x	1,200 =	1,800
• ปุ๋ย 8-24-24	กก.	1.5 x	1,100 =	1,650
• ยากำจัดเชื้อรา+ฮอว์โมน+ยาฆ่าแมลง	ถัง	3 x	416 =	1,248
• ยาบำรุงดอก 1	ถัง	3 x	500 =	1,500
• ยาบำรุงดอก 2	ถัง	3 x	583 =	1,749
• ยาบำรุงใบ	ถัง	3 x	500 =	1,500
• เชื้อกฟางโยงกิ่ง	ม้วน	125 x	60 =	7,500
• ค่าน้ำมัน (รดน้ำทุเรียน)	ลิตร	15 x	35 =	525
รวมต้นทุนปัจจัยการผลิต				18,897
1.2 แรงงาน และบริการต่างๆ				
• ค่ารดน้ำ	แรง	1 x	300 =	300
• ค่าโยงกิ่งทุเรียน	ม้วน	125 x	100 =	12,500
• ค่าจ้างตัดแต่งกิ่ง/แขนง ตัดแต่งดอก	ต้น	25 x	150 =	3,750
• ค่าจ้างใส่ปุ๋ย	ต้น	4.5 x	120 =	540
• ค่าจ้างตัดหญ้า	ลิตร	1 x	200 =	200
• ค่าเก็บเกี่ยว (ตัด)	บาท/กก.	5,000 x	1 =	5,000
• ค่าแบก	บาท/กก.	5,000 x	2 =	10,000
• ค่าขนส่ง	บาท/กก.	5,000 x	1 =	5,000
รวมต้นทุนค่าแรงและบริการต่างๆ				37,290
ต้นทุนรวมทั้งสิ้น (ค่าปัจจัยการผลิต + ค่าแรง และบริการต่างๆ)				56,187
2. รายรับ				
จำนวนผลผลิต x ราคาขาย	กก.	5,000 x	80 =	400,000
รวมรายรับ				400,000
3. กำไร หรือ ขาดทุน? เท่ากับ รายรับ - รายจ่าย			😊 หรือ 😞	343,813

ตารางที่ 4.3 ตัวอย่างการคำนวณรายจ่าย-รายรับ ในการปลูกหมาก

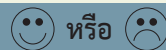

ขั้นตอน

1. คำนวณผลลัพท์ในแต่ละรายการ
2. รวมจำนวนรายจ่าย และรายรับ
3. นำรายจ่ายและรายรับมาหักลบกัน
4. สรุปผลว่า มีกำไร หรือ ขาดทุน

ปลูกหมาก จำนวน 1 ไร่ (วิธีการผลิตปัจจุบัน)	หน่วย	จำนวน	ราคาต่อหน่วย (บาท)	รวมจ่าย (บาท)
1. รายจ่าย				
1.1 ค่าปัจจัยการผลิต				
• ปุ๋ย 46-0-0	กก.	71 x	13 =	923
• ปุ๋ย 15-15-15	กก.	71 x	18 =	1,278
• ค่ากระสอบ	ใบ	25 x	5 =	125
• ค่าน้ำมันตัดหญ้า	ลิตร	1 x	40 =	40
รวมต้นทุนปัจจัยการผลิต				2,366
1.2 แรงงาน และบริการต่างๆ				
• ตากแห้ง	แรง	5 x	300 =	1,500
• ค่าใส่ปุ๋ย	กระสอบ	3 x	120 =	360
• ค่าตัดหญ้า	ลิตร	1 x	100 =	100
• ค่าเก็บเกี่ยวผลสด	บาท/ กก.	7,080 x	3 =	21,240
• ค่าผ่า	บาท/ กก.	3,540 x	7 =	24,780
• ค่าขนส่ง	บาท/ กก.	2,832 x	1 =	2,832
รวมต้นทุนค่าแรงและบริการต่างๆ				50,812
ต้นทุนรวมทั้งสิ้น (ค่าปัจจัยการผลิต + ค่าแรง และบริการต่างๆ)				53,178
2. รายรับ				
จำนวนผลผลิต x ราคาขาย	กก.	2,832 x	63 =	178,416
รวมรายรับ				178,416
3. กำไร หรือ ขาดทุน? เท่ากับ รายรับ - รายจ่าย				125,238

ตารางที่ 4.4 แบบฝึกหัด การคำนวณรายจ่าย-รายรับ ในการปลูก_____

จำนวน _____ ไร่ (วิธีการผลิตปัจจุบัน)	หน่วย	จำนวน	ราคาต่อหน่วย (บาท)	รวมจ่าย (บาท)	เฉลี่ยต่อ 1 ไร่ (บาท)
1. รายจ่าย					
1.1 ค่าปัจจัยการผลิต					
		X	=		
		X	=		
		X	=		
		X	=		
		X	=		
		X	=		
		X	=		
		X	=		
		X	=		
รวมต้นทุนปัจจัยการผลิต					
1.2 แรงงาน และบริการต่างๆ					
		X	=		
		X	=		
		X	=		
		X	=		
		X	=		
		X	=		
		X	=		
		X	=		
รวมต้นทุนค่าแรงและบริการต่างๆ					
ต้นทุนรวมทั้งสิ้น (ค่าปัจจัยการผลิต + ค่าแรง และบริการต่างๆ)					
2. รายรับ					
จำนวนผลผลิต x ราคาขาย	ก.ก.	X	=		
รวมรายรับ					
3. กำไร หรือ ขาดทุน? เท่ากับ รายรับ - รายจ่าย			😊 หรือ 😞		

ตารางที่ 4.5 เปรียบเทียบผลลัพธ์ (จากตัวอย่าง)

กรุณาระบุว่าธุรกิจแต่ละชนิด ให้ผลแตกต่างกันอย่างไร พร้อมเหตุผลว่าเป็นเพราะเหตุใด? ทำไม เราจึงปลูกพืชหลากหลายชนิด?

กาแฟ (1 ไร่)

ทุเรียน (1 ไร่)

หมาก (1 ไร่)

จำนวนผลผลิต	กก./ไร่	300	5,000	2,832
1. รายจ่าย	บาท/ไร่	7,741	56,187	53,178
2. รายรับ	บาท/ไร่	21,300	400,000	178,416
3. กำไร หรือ ขาดทุน?	บาท/ไร่	13,559	343,813	125,238
	😊 หรือ 😞	😊	😊	😊

ตารางที่ 4.6 แบบฝึกหัด เปรียบเทียบผลลัพธ์จากธุรกิจหลายชนิดที่มีในสวนของเกษตรกร

กรุณาระบุว่าธุรกิจแต่ละชนิด ให้ผลแตกต่างกันอย่างไร พร้อมเหตุผลว่าเป็นเพราะเหตุใด? ทำไม เราจึงปลูกพืชหลากหลายชนิด?

พืช _____

พืช _____

พืช _____

จำนวน ___ ไร่

จำนวน ___ ไร่

จำนวน ___ ไร่

จำนวนผลผลิต	กก./ไร่			
1. รายจ่าย	บาท/ไร่			
2. รายรับ	บาท/ไร่			
3. กำไร หรือ ขาดทุน?	บาท/ไร่			
	😊 หรือ 😞			

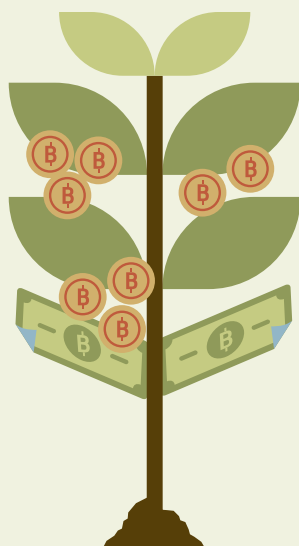

บทเรียน

1. เพื่อที่จะทราบว่าธุรกิจใดประสบความสำเร็จหรือไม่ ท่านต้องทราบจำนวนรายจ่าย และรายรับอย่างชัดเจน
2. นักธุรกิจเกษตร จะต้องบันทึก เพื่อติดตามการใช้ปัจจัยการผลิตและแรงงานในการปลูกพืชแต่ละชนิด (ตารางที่ 4.4/5.4 และ 7.3)
3. จากเรื่อง รายจ่าย และ รายรับ นักธุรกิจจะทราบได้ว่ามี กำไร หรือ ขาดทุน
4. นักธุรกิจเกษตรจะมีกำไร ถ้ามีรายรับเข้ามากกว่ารายจ่าย ซึ่งแสดงว่าเป็นธุรกิจที่ดี
5. นักธุรกิจเกษตรจะขาดทุน ถ้ามีรายจ่ายมากกว่ารายรับ ซึ่งแสดงว่าเป็นธุรกิจที่ไม่ดี
6. ในการเขียนทางบัญชี นิยมใช้เครื่องหมายลบ (-) นำหน้าตัวเลขที่ขาดทุน
7. นักธุรกิจเกษตรอาจยกเลิกการเพาะปลูกพืชที่ขาดทุน หรือ อาจต้องเปลี่ยนเทคนิควิธีการในการเพาะปลูก
8. เพื่อให้มั่นใจได้ว่าการทำธุรกิจจะมีกำไร นักธุรกิจเกษตรจึงจำเป็นต้องมีการคำนวณ รายรับ - รายจ่ายก่อนดำเนินการเพาะปลูก
9. ธุรกิจเกษตรแต่ละชนิด มีข้อดีข้อเสียแตกต่างกัน การปลูกแบบผสมผสานมีประโยชน์ต่อเกษตรกรอย่างไรบ้าง?

ตัวอย่างแบบฟอร์มบันทึก รายจ่าย-รายรับ อยู่ในตารางที่ 4.4/5.4 (หน้า 85-86)

บทที่ 5

การตัดสินใจ เพื่อเพิ่มรายได้

“

ในบทนี้ เราจะได้เรียนรู้วิธีการตัดสินใจและการปรับปรุงธุรกิจเพื่อเพิ่มผลกำไร
โดยการเปรียบเทียบระหว่างการผลิตแบบปัจจุบันของเกษตรกร
กับการผลิตที่ถูกต้องตามหลักปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี
(วิธีการผลิตที่ปรับปรุงแล้ว)

”

ตารางที่ 5.1 ตัวอย่างการคำนวณเปรียบเทียบรายจ่าย-รายรับในการปลูกกาแฟ (พื้นที่ 1 ไร่)

	หน่วย	ปลูกกาแฟ (วิธีการผลิตปัจจุบัน)			ปลูกกาแฟ (วิธีการผลิตที่ปรับปรุงแล้ว)		
		จำนวน	ราคา ต่อหน่วย (บาท)	รวม (บาท)	จำนวน	ราคา ต่อหน่วย (บาท)	รวม (บาท)
1. รายจ่าย							
1.1 ค่าปัจจัยการผลิต							
• ปุ๋ยยูเรีย	กระสอบ	0.5	650	325	1.5	700	1,050
• ปุ๋ยสูตร	กระสอบ	0.5	850	425	1.5	700	1,050
• ยาฆ่าหญ้า	ลิตร	1	160	160	3	50	150
• กระสอบกาแฟ	ใบ	6	25	150	15	25	375
รวมต้นทุนปัจจัยการผลิต				1,060			2,625
1.2 แรงงาน และบริการต่างๆ							
• ตัดแต่งกิ่ง	แรง	1	300	300	3	300	900
• เสียบยอด	แรง	1	300	300	1	300	300
• ตาก กลีบคอง และบรรจุกระสอบ	แรง	1	300	300	3	300	900
• ค่าใส่ปุ๋ย	กระสอบ	1	120	120	3	120	360
• ค่าฉีดยาฆ่าหญ้า	เป้	6	60	360	3	100	300
• เก็บเกี่ยวผลกาแฟ	บาท/กก.	1,500	3	4,500	4,425	3	13,275
• สีเมล็ดกาแฟ	บาท/กก.	300	1.67	501	885	1.67	1,478
• ขนส่ง	ครั้ง	300	1	300	300	1	300
รวมค่าแรงงานและบริการต่างๆ				6,681			17,813
รวมรายจ่าย				7,741			20,438
2. รายรับ							
จำนวนผลผลิต x ราคาขาย	กก.	300	71	21,300	885	71	62,835
รวมรายรับ							
3. กำไร หรือ ขาดทุน? เท่ากับ รายรับ - รายจ่าย			😊 หรือ ☹️	13,559			42,397
ต้นทุนต่อหน่วย (บาท/กก.) รายจ่าย / จำนวนผลผลิต				25.80			23.09

ตารางที่ 5.2 ตัวอย่างการคำนวณเปรียบเทียบรายจ่าย-รายรับ ในการปลูกทุเรียน (พื้นที่ 1 ไร่)

	หน่วย	ปลูกทุเรียน (วิธีการผลิตปัจจุบัน)			ปลูกทุเรียน (วิธีการผลิตที่ปรับปรุงแล้ว)		
		จำนวน	ราคา ต่อหน่วย (บาท)	รวม (บาท)	จำนวน	ราคา ต่อหน่วย (บาท)	รวม (บาท)
1. รายจ่าย							
1.1 ค่าปัจจัยการผลิต							
• ปุ๋ย 16-16-16	กก.	1.5	950	1,425	2.5	660	1,650
• ปุ๋ย 12-12-17	กก.	1.5	1,200	1,800	2.5	530	1,325
• ปุ๋ย 8-24-24	กก.	1.5	1,100	1,650	2.5	750	1,875
• ยากำจัดเชื้อรา+ฮอร์โมน+ยาฆ่าแมลง	ถัง	3	416	1,248	3	416	1,248
• ยาบำรุงดอก 1	ถัง	3	500	1,500	3	500	1,500
• ยาบำรุงดอก 2	ถัง	3	583	1,749	3	583	1,749
• ยาบำรุงใบ	ถัง	3	500	1,500	3	500	1,500
• เชื้อกฟางโยงกิ่ง	ม้วน	125	60	7,500	125	60	7,500
• ค่าน้ำมัน (รดน้ำทุเรียน)	ลิตร	15	35	525	15	35	525
รวมต้นทุนปัจจัยการผลิต				18,897			18,872
1.2 แรงงาน และบริการต่างๆ							
• ค่ารดน้ำ	แรง	1	300	300	1	300	300
• ค่าโยงกิ่งทุเรียน	ม้วน	125	100	12,500	125	100	12,500
• ค่าจ้างตัดแต่งกิ่ง/แขนง ตัดแต่งดอก	ต้น	25	150	3,750	25	150	3,750
• ค่าจ้างใส่ปุ๋ย	ต้น	4.5	120	540	7.5	120	900
• ค่าจ้างตัดหญ้า	ลิตร	1	200	200	3	200	600
• ค่าเก็บเกี่ยว (ตัด)	บาท/กก.	5,000	1	5,000	10,000	1	10,000
• ค่าแบก	บาท/กก.	5,000	2	10,000	10,000	2	20,000
• ค่าขนส่ง	บาท/กก.	5,000	1	5,000	10,000	1	10,000
รวมค่าแรงงานและบริการต่างๆ				37,290			58,050
รวมรายจ่าย				56,187			76,922
2. รายรับ							
จำนวนผลผลิต x ราคาขาย	กก.	5,000	80	400,000	10,000	80	800,000
รวมรายรับ				400,000			800,000
3. กำไร หรือ ขาดทุน? เท่ากับ รายรับ - รายจ่าย				343,813			723,078
ต้นทุนต่อหน่วย (บาท/กก.) รายจ่าย / จำนวนผลผลิต				11.25			7.69

ตารางที่ 5.3 ตัวอย่างการคำนวณเปรียบเทียบรายจ่าย – รายรับ ในการปลูกหมาก (พื้นที่ 1 ไร่)

	หน่วย	ปลูกหมาก (วิธีการผลิตปัจจุบัน)			ปลูกหมาก (วิธีการผลิตที่ปรับปรุงแล้ว)		
		จำนวน	ราคา ต่อหน่วย (บาท)	รวม (บาท)	จำนวน	ราคา ต่อหน่วย (บาท)	รวม (บาท)
1. รายจ่าย							
1.1 ค่าปัจจัยการผลิต							
• ปุ๋ย 46-0-0	กก.	71	13	923	145	13	1,885
• ปุ๋ย 15-15-15	กก.	71	18	1,278			
• ค่ากระสอบ	ใบ	25	5	125	50	5	250
• ค่าน้ำมันตัดหญ้า	ลิตร	1	40	40			
รวมต้นทุนปัจจัยการผลิต				2,366			2,135
1.2 แรงงาน และบริการต่างๆ							
• ตากแห้ง	แรง	5	300	1,500	8	300	2,400
• ค่าใส่ปุ๋ย	กระสอบ	3	120	360	4	120	480
• ค่าตัดหญ้า	ลิตร	1	100	100	2	100	200
• ค่าเก็บเกี่ยวผลสด	บาท/ กก.	7,080	3	21,240	15,250	3	45,750
• ค่าผ่า	บาท/ กก.	3,540	7	24,780	6,100	7	42,700
• ค่าขนส่ง	บาท/ กก.	2,832	1	2,832	4,880	0.5	2,440
รวมค่าแรงงานและบริการต่างๆ				50,812			93,970
รวมรายจ่าย				53,178			96,105
2. รายรับ							
จำนวนผลผลิต x ราคาขาย	กก.	2,832	63	178,416	4,880	63	307,440
รวมรายรับ				178,416			307,440
3. กำไร หรือ ขาดทุน? เท่ากับ รายรับ - รายจ่าย			😊 หรือ ☹️	125,238			211,335
ต้นทุนต่อหน่วย (บาท/กก.) รายจ่าย / จำนวนผลผลิต				18.78			19.69

ตารางที่ 5.4 ตัวอย่างการคำนวณเปรียบเทียบรายจ่าย-รายรับ ในการปลูก (พื้นที่ ไร่)

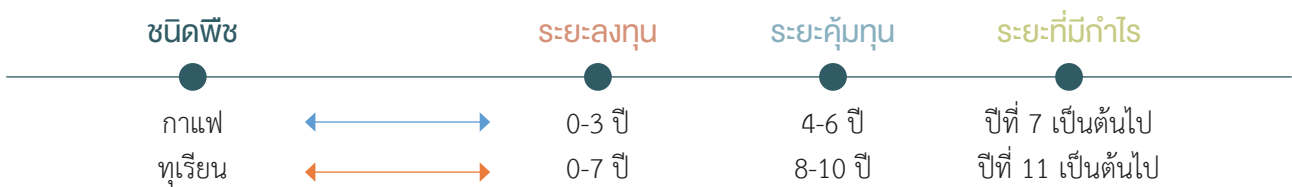
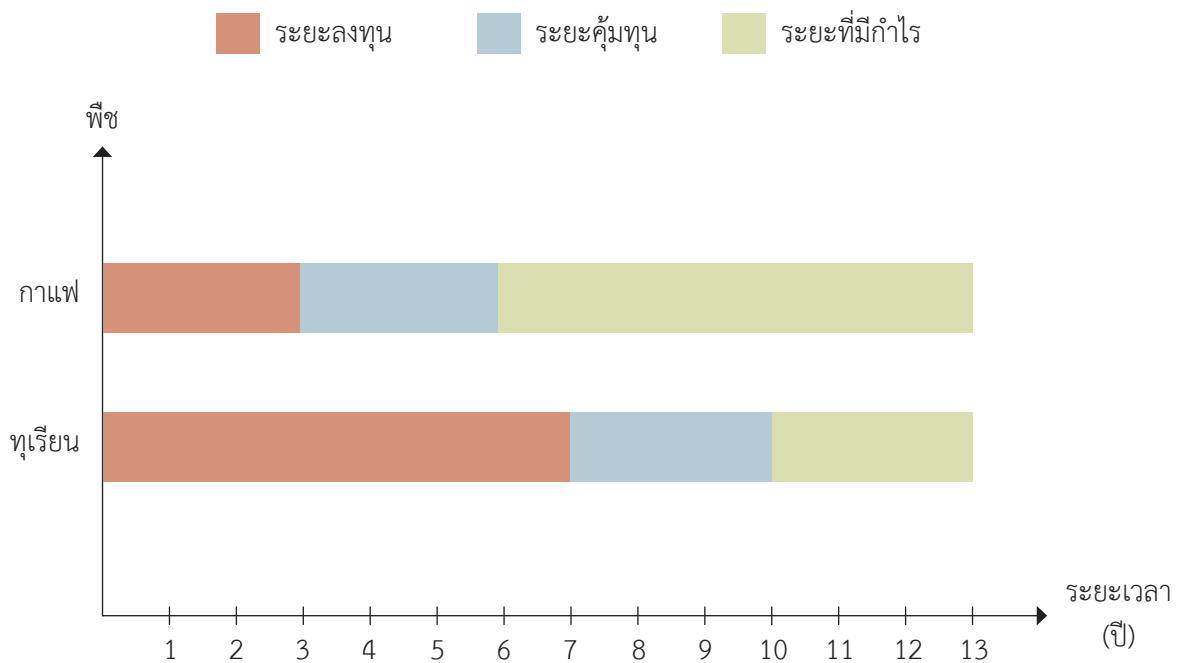
	ปลูก _____ (วิธีการผลิตปัจจุบัน)					ปลูก _____ (วิธีการผลิตที่ปรับปรุงแล้ว)			
	หน่วย	จำนวน	ราคา ต่อหน่วย (บาท)	รวม (บาท)	เฉลี่ยต่อ 1 ไร่ (บาท)	จำนวน	ราคา ต่อหน่วย (บาท)	รวม (บาท)	เฉลี่ยต่อ 1 ไร่ (บาท)
1. รายจ่าย									
1.1 ค่าปัจจัยการผลิต									
รวมต้นทุนปัจจัยการผลิต									
1.2 แรงงาน และบริการต่างๆ									
รวมค่าแรงงานและบริการต่างๆ									
รวมรายจ่าย									
2. รายรับ									
จำนวนผลผลิต x ราคาขาย									
รวมรายรับ									
3. กำไร หรือ ขาดทุน? เท่ากับ รายรับ - รายจ่าย 😊 หรือ ☹️									
ต้นทุนต่อหน่วย (บาท/กก.) รายจ่าย / จำนวนผลผลิต									

คำอธิบายเกี่ยวกับ ต้นทุน

1. ต้นทุนบางชนิดเราเรียกว่า ต้นทุนคงที่ หมายถึงรวมถึง ค่าอุปกรณ์และเครื่องมือการเกษตรที่เกษตรกรใช้ในการผลิตเป็นระยะเวลายาวนาน อาทิ เครื่องพ่นสารเคมี ปัมป์น้ำ เป็นต้น ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายที่จะไม่ผันแปรตามปริมาณการผลิต
2. เกษตรกรต้องลงทุนปีต่อปีในการจัดการสวนอย่างต่อเนื่อง อาทิ ค่าแรงงาน และปัจจัยการผลิตต่างๆ เราเรียกว่า ต้นทุนผันแปร ซึ่งจำนวนจะมากขึ้นอยู่กับพื้นที่ปลูกและวิธีการเพาะปลูก
3. ในกรณีการปลูกไม้ผลยืนต้น ซึ่งต่างจากการปลูกพืชล้มลุก เกษตรกรต้องลงทุนต่อเนื่องกันเป็นระยะเวลาหลายปีก่อนที่ไม้ผลจะเริ่มให้ผลผลิต เรียกว่า ต้นทุนสะสม ซึ่งเป็นต้นทุนที่จำเป็นในการปลูกพืชแต่ไม่ได้ให้ผลตอบแทนแบบปีต่อปี ต้นทุนสะสมของพืชแต่ละชนิดมีระยะเวลาต่างกัน ขึ้นอยู่กับอายุในการให้ผลผลิตพืชแต่ละชนิด

ตัวอย่าง เปรียบเทียบระยะเวลาการให้ผลผลิตและระยะเวลาในการลงทุน-คืนทุนของพืชแต่ละชนิด

(* ตัวอย่างที่ยกมา เป็นเพียงประมาณการจากประสบการณ์จริงของเกษตรกรบางราย)

การคำนวณ ต้นทุน-กำไร ในการปลูกไม้ผลมีรูปแบบ ดังนี้

1. การคำนวณ กำไร-ขาดทุน แบบปีต่อปี โดยใช้ข้อมูลรายจ่าย -รายรับในแต่ละปี (ดังตัวอย่างในบทที่ 4)
2. การคำนวณ กำไร-ขาดทุน จากต้นทุนที่แท้จริง (ต้นทุนสะสม และต้นทุนปีต่อปี) มาร่วมคำนวณกับรายได้ที่ได้รับในแต่ละปี
3. เมื่อใดที่ **รายรับรวม = ต้นทุนรวม** เราจะเรียกว่า **จุดคุ้มทุน**

บทเรียน

1. ความแตกต่างระหว่างรายรับ และรายจ่าย เป็นเครื่องชี้วัดว่าธุรกิจมีกำไร หรือขาดทุน
2. ต้นทุนต่อหน่วยของผลผลิตพืชแต่ละชนิด แสดงถึง ความสามารถในการแข่งขันทางการตลาด ไม่ว่าจะเป็นตลาดในท้องถิ่นหรือ ในตลาดโลก ในกรณีของพืชอาหาร ถ้าหากต้นทุนการผลิตสูงกว่าราคาขายในตลาด เราก็ควรซื้อมาบริโภคแทนการปลูกกินเอง เป็นต้น
3. นักธุรกิจการเกษตรที่ดี จะมีการคำนวณล่วงหน้าว่าจะผลิตอะไรและด้วยวิธีการอย่างไรจึงจะมีโอกาสทำกำไรได้ดีที่สุด
4. ในระหว่างช่วงฤดูการผลิต นักธุรกิจเกษตรควรบันทึกรายรับรายจ่ายอย่างสม่ำเสมอ
5. หลังการเก็บเกี่ยว นักธุรกิจการเกษตรที่ดีจะทำการประเมินว่า ตนเองมีกำไรหรือขาดทุนจากการดำเนินงานอย่างไร เพื่อจะได้ทราบว่ามีสิ่งใดที่ควรปรับเปลี่ยนเรียนรู้ให้มั่นใจได้ว่าการลงทุนครั้งต่อไปจะประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น

บทที่ 6

คว้าโอกาส สร้างความหลากหลาย ให้กับธุรกิจ

“

- เราจะเลือกปลูกพืชชนิดใดในสวนบ้าง?
- เปรียบเทียบผลกำไรระหว่างวิธีการปลูกแบบปัจจุบัน กับ วิธีการที่ปรับปรุงแล้ว?
- ตัดสินใจเลือกผสมผสานชนิดพืช และวิธีการปลูก

”

ความเสี่ยงในธุรกิจเกษตร

นักธุรกิจเกษตร มักไม่ชอบเผชิญกับความเสี่ยง เพราะมีอาจทราบได้ว่าจะเกิดขึ้นแบบไหน และเมื่อใด
อย่างไรก็ดี เราสามารถคาดการณ์ล่วงหน้าได้ในช่วงวางแผนว่าการผลิตแต่ละครั้งจะมีปัจจัยอะไรบ้างที่อาจกระทบต่อรายได้ที่
คาดหวังไว้ ซึ่งเราสามารถเรียนรู้เรื่องนี้ได้จากตัวอย่างข้างต้น ดังนี้

ตารางที่ 6.1 เปรียบเทียบความเสี่ยงของธุรกิจเกษตร

ความเสี่ยงทางการตลาด

ราคาของทุเรียน อาจลดลงจากราคาปัจจุบัน
เหลือ กก. ละ 30 บาท

ความเสี่ยงในการผลิต

โรค และแมลง รวมทั้งปัญหาน้ำท่วม อาจส่งผล
ให้ผลผลิตทุเรียนลดลง อาทิ

- จำนวนผลผลิตทุเรียนที่ปลูกแบบดั้งเดิม อาจ
ลดลงจาก 5,000 กก./ไร่ เหลือ 2,000 กก./ไร่
- จำนวนผลผลิตทุเรียนที่ปลูกแบบดูแล

อย่างเหมาะสม อาจลดลงจาก 10,000 กก./ไร่ เหลือ 4,000 กก./ไร่

ลองคำนวณดูว่าความเสี่ยงดังกล่าวจะส่งผลอย่างไรต่อความสำเร็จของธุรกิจเกษตรของเราบ้าง

ในที่นี้จะไม่มีการเปลี่ยนแปลงต้นทุนการผลิต เพราะได้จ่ายไปแล้ว แต่หากความเสี่ยงส่งผลต่อจำนวนผลผลิต และ
ราคายาว อะไรจะเกิดขึ้นบ้าง

ตารางที่ 6.2 การคำนวณความเสี่ยงเมื่อปลูกพืชด้วยวิธีการผลิตแบบปัจจุบันเปรียบเทียบกับวิธีการผลิตที่ปรับปรุงแล้ว

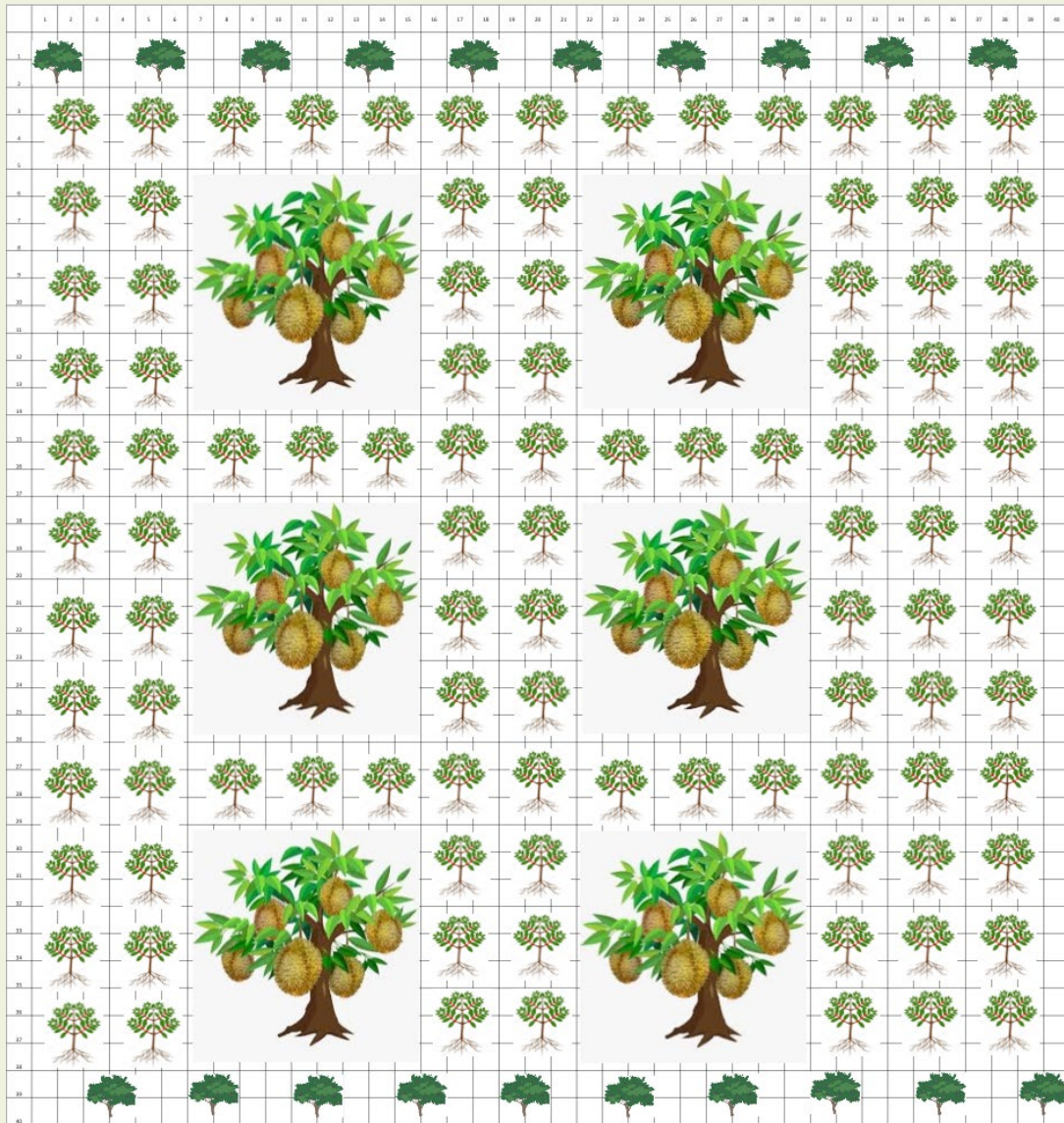
	ปลูกพืช _____ (วิธีการผลิตแบบปัจจุบัน)			ปลูกพืช _____ (วิธีการผลิตที่ปรับปรุงแล้ว)		
พื้นที่เพาะปลูก (ไร่)	1			1		
1. รายจ่าย (บาท)						
กรณีของความเสี่ยง!!!	ผลผลิตเก่า เดิม ราคาลด	ผลผลิตลด ราคาเท่าเดิม	ผลผลิตลด ราคาลด	ผลผลิตเก่า เดิม ราคาลด	ผลผลิตลด ราคาเท่าเดิม	ผลผลิตลด ราคาลด
2. รายรับ						
- ผลผลิต (กก./ไร่)						
- ราคาที่ขายได้ (บาท/กก.)						
- จำนวนผลผลิต x ราคาขาย						
3. กำไร หรือ ขาดทุน?						
(รายรับ - รายจ่าย)						
สรุปว่า หรือ 						

เรารับความเสี่ยงดังกล่าวได้หรือไม่?

เราจะรับมือกับความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นได้อย่างไร?

การปลูกพืชร่วมกับกาแฟ

แบบจำลองที่ 1 : กาแฟ+ทุเรียน+ไม้ที่ให้เนื้อไม้/ไม้ใช้สอย

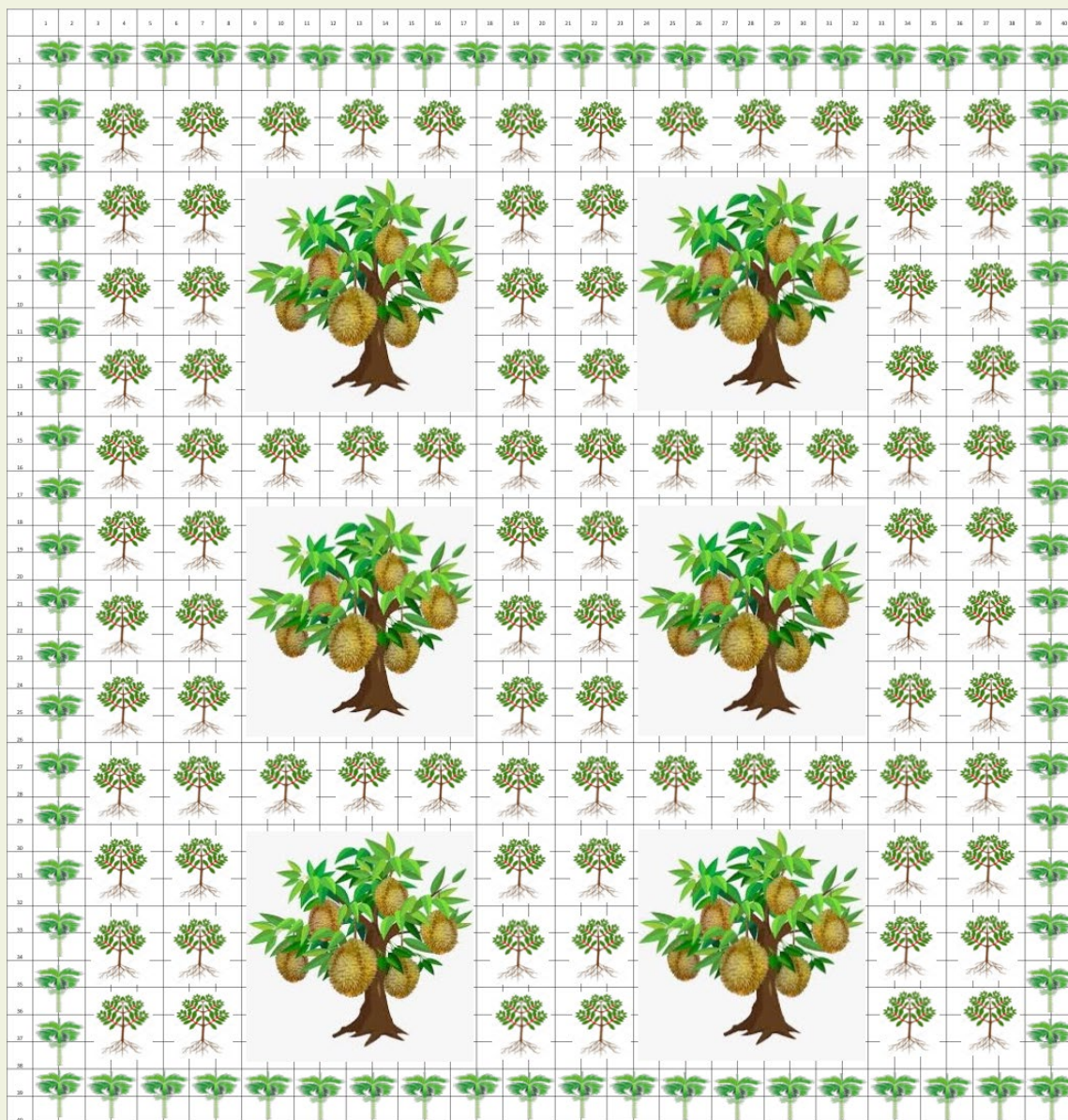
 ไม้ที่ให้เนื้อไม้/ไม้ใช้สอย 4 ม. x 4 ม.
  กาแฟ 3 ม. x 3 ม.
  ทุเรียน 9 ม. x 9 ม.

พืช	ระยะห่าง (เมตร)	จำนวนต้นต่อไร่	ผลผลิต (กก. ต่อต้น)	ผลผลิต (กก. ต่อไร่)	ราคาต่อหน่วย (บาทต่อ ก.ก.)	รายได้รวม (บาทต่อไร่)
กาแฟ	3x3	102	5	510	70	35,700
ทุเรียน	9x9	6	250	1,500	100	150,000
ไม้ใช้สอย	4x4	20				
รวม						185,700

หมายเหตุ : ชนิดของไม้ใช้สอยที่แนะนำ

ชนิด	ระยะปลูก
1. Iron Wood (ตะเคียน)	4 ม. x 4 ม.
2. Champak (จำปาป่า/จำปาทอง)	4 ม. x 4 ม.
3. Neem (สะเดาเทียม)	4 ม. x 4 ม.

แบบจำลองที่ 2 : กาแฟ+ทุเรียน+หมาก

หมาก 2 ม. x 2 ม.

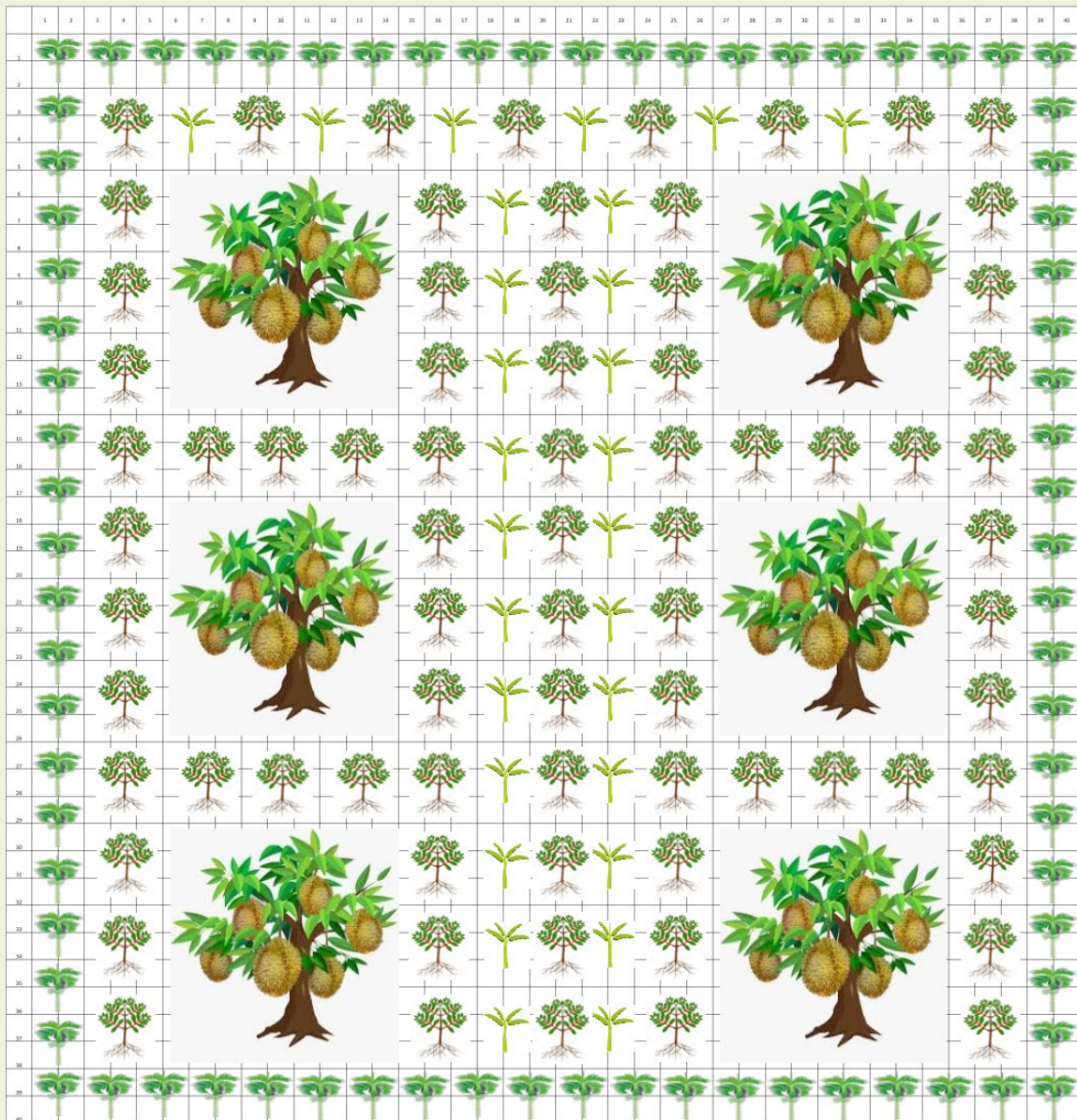
กาแฟ 3 ม. x 3 ม.

ทุเรียน 9 ม. x 9 ม.

พืช	ระยะห่าง (เมตร)	จำนวนต้นต่อไร่	ผลผลิต (กก. ต่อต้น)	ผลผลิต (กก. ต่อไร่)	ราคาต่อหน่วย (บาทต่อ ก.ก.)	รายได้รวม (บาทต่อไร่)
กาแฟ	3x3	90	5	450	70	31,500
ทุเรียน	9x9	6	250	1,500	100	150,000
หมาก	2x2	76	10	760	50	38,000
รวม						219,500

แบบจำลองที่ 3 : กาแฟ+ทุเรียน+หมาก+กล้วย

หมาก 2 ม. x 2 ม.

กาแฟ 3 ม. x 3 ม.

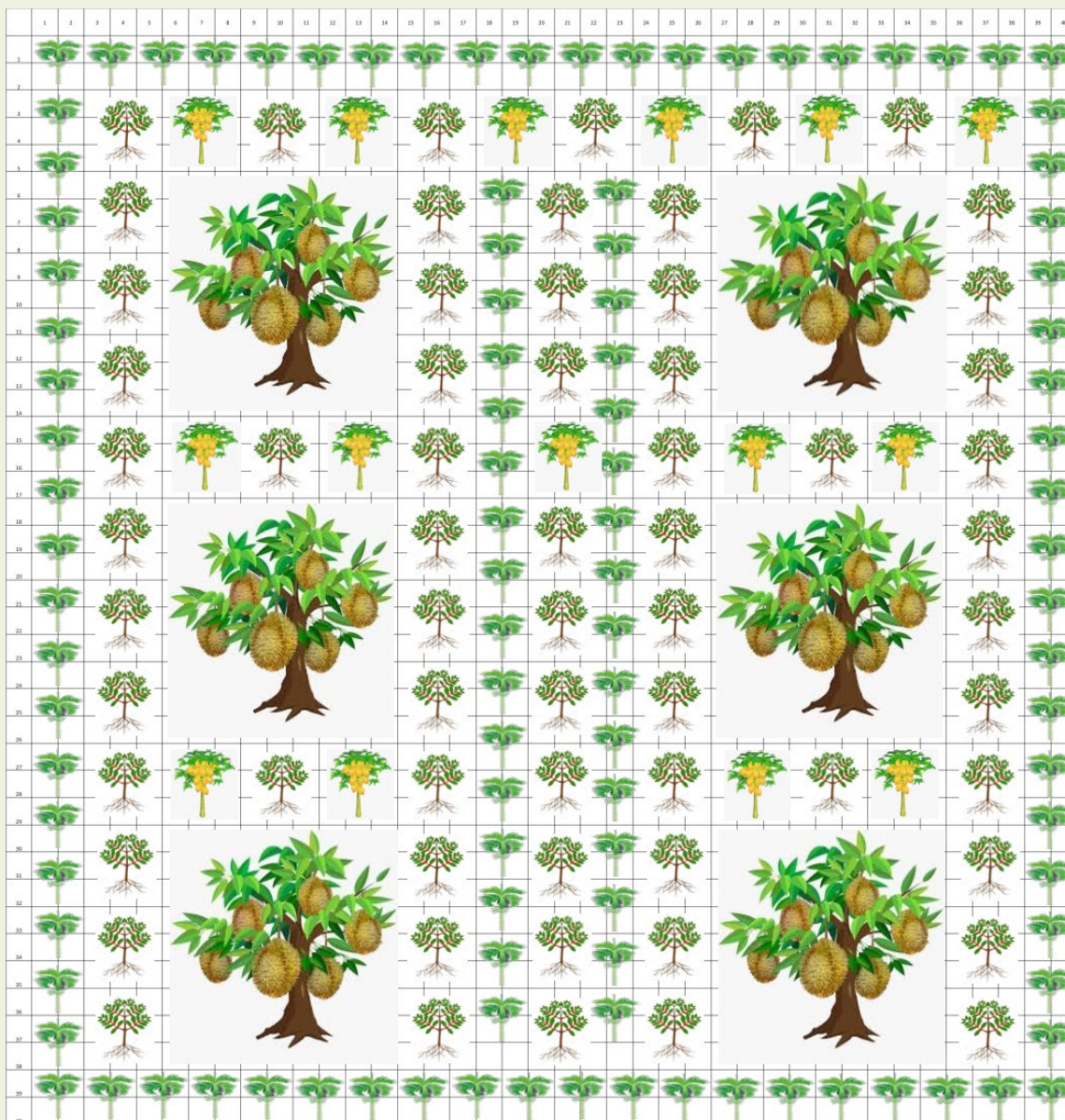
ทุเรียน 9 ม. x 9 ม.

กล้วย 5 ม. x 3 ม.

พืช	ระยะห่าง (เมตร)	จำนวนต้นต่อไร่	ผลผลิต (กก. ต่อต้น)	ผลผลิต (กก. ต่อไร่)	ราคาต่อหน่วย (บาทต่อ กก.)	รายได้รวม (บาทต่อไร่)
กาแฟ	3x3	75	5	375	70	26,250
ทุเรียน	9x9	6	250	1,500	100	150,000
หมาก	2x2	76	10	760	50	38,000
กล้วย	5x3	28	8	224	5	1,120
รวม						215,370

แบบจำลองที่ 4 : กาแฟ+ทุเรียน+หมาก+มะละกอ

หมาก 2 ม. x 2 ม.

กาแฟ 3 ม. x 3 ม.

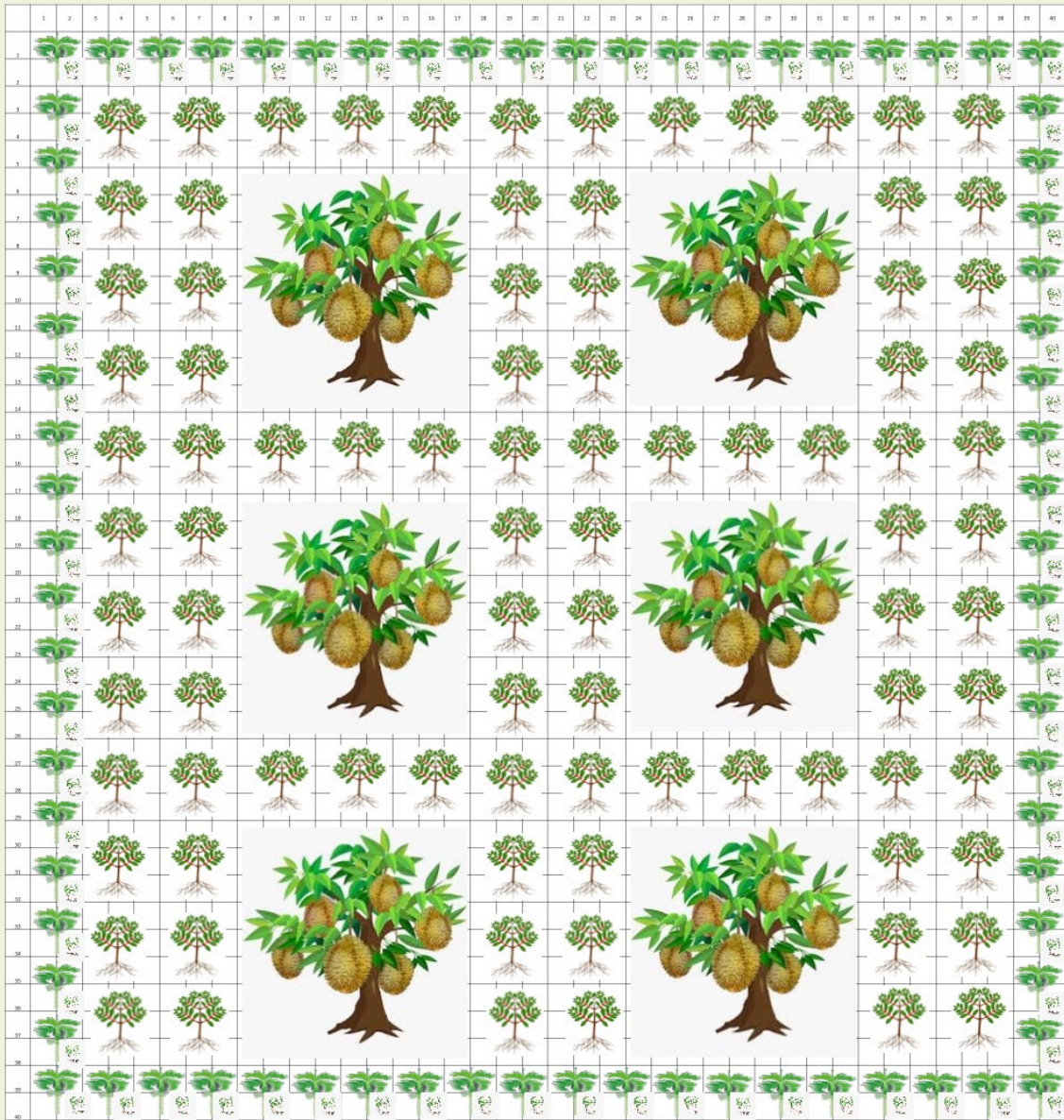
ทุเรียน 9 ม. x 9 ม.

มะละกอ 3 ม. x 3 ม.

พืช	ระยะห่าง (เมตร)	จำนวนต้น ต่อไร่	ผลผลิต (กก. ต่อต้น)	ผลผลิต (กก. ต่อไร่)	ราคาต่อหน่วย (บาทต่อ กก.)	รายได้รวม (บาทต่อไร่)
กาแฟ	3x3	64	5	320	70	22,400
ทุเรียน	9x9	6	250	1,500	100	150,000
หมาก	2x2	108	10	1,080	50	54,000
มะละกอ	3x3	15	30	450	25	11,250
รวม						237,650

แบบจำลองที่ 5 : กาแฟ+ทุเรียน+หมาก+พริกไทย

หมาก 2 ม. x 2 ม.

กาแฟ 3 ม. x 3 ม.

ทุเรียน 9 ม. x 9 ม.

พริกไทย 2 ม. x 2 ม.

พืช	ระยะห่าง (เมตร)	จำนวนต้น ต่อไร่	ผลผลิต (กก. ต่อต้น)	ผลผลิต (กก. ต่อไร่)	ราคาต่อหน่วย (บาทต่อ กก.)	รายได้รวม (บาทต่อไร่)
กาแฟ	3x3	90	5	450	70	31,500
ทุเรียน	9x9	6	250	1,500	100	150,000
หมาก	2x2	76	10	760	50	38,000
พริกไทย	2x2	76	10	760	100	76,000
รวม						295,500

ข้อควรพิจารณา ในการปลูกพืชร่วมกับกาแฟหรือสวนสมรม มีดังนี้

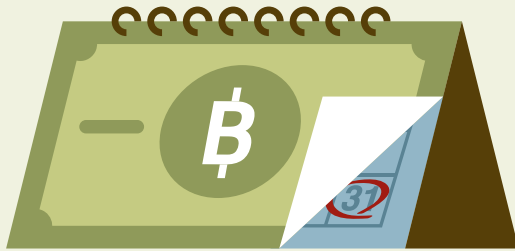
1. วิเคราะห์โอกาสทางการตลาด แหล่งรับซื้อผลผลิต ความยากง่ายในการจำหน่าย เป็นต้น
2. วิเคราะห์ความสามารถในการบริหารจัดการ เช่น แรงงานมีเพียงพอสำหรับการตัดหญ้า ใส่ปุ๋ยหรือไม่ รวมทั้งราคาปัจจัยในการผลิตด้วย เป็นต้น
3. วิเคราะห์รายได้จากการจำหน่าย ว่าปลูกแล้วสามารถชดเชยช่วงที่ไม่มีรายได้ได้หรือไม่ เช่น พืชชนิดไหนมีรายได้รายวัน รายสัปดาห์ รายเดือน และรายปี เป็นต้น เพื่อหมุนเวียนกระแสเงินสดภายในครัวเรือนให้มีกำไรตลอด
4. พิจารณาปลูกพืชที่สามารถลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน เช่น ผักสวนครัวปลูกไว้บริโภคในครัวเรือนสามารถลดค่าใช้จ่ายได้ หรือปลูกไม้ป่านอกจากจะเป็นไม้เศรษฐกิจอื่นๆ แล้วยังช่วยลดต้นทุนในการซื้อไม้เพื่อนำมาซ่อมแซมต่อเติมที่อยู่อาศัยได้ เป็นต้น
5. ระยะเวลาที่เหมาะสมในการปลูกพืชแต่ละชนิดให้พิจารณาโดยการวางแผนบริหารจัดการและวางแผนรายได้ที่จะเข้ามา เช่น หากปลูกพืช 4 ชั้น ได้แก่ พืชใต้ดิน ผักพื้นบ้าน ไม้ผล ไม้ยืนต้นให้ปรับระยะตาม ความเหมาะสมของพื้นที่ซึ่งเป็นการบริหารจัดการพื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และง่ายต่อการบริหารจัดการ จัดการของนักธุรกิจเกษตร
6. สวนแบบสมรม ที่นักธุรกิจเกษตรได้ปลูกไว้อยู่แล้ว ให้พิจารณาพื้นที่เป็น 2 ส่วน ดังนี้
 - 6.1 ส่วนที่หนึ่ง พื้นที่ว่างที่มีแสงแดดส่องถึง ให้นักธุรกิจเกษตรพิจารณาพืชที่เหมาะสมกับตนเอง ตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น นำมาปลูกเพิ่มในพื้นที่เพื่อเพิ่มรายได้และลดต้นทุนในการซื้อไม้บริโภคในครัวเรือน เป็นต้น
 - 6.2 ส่วนที่สอง พื้นที่ที่ปลูกพืชหลายชนิดและพืชที่ปลูกมีความหนาแน่นจนเกินไป แสงแดดไม่สามารถส่องถึงทรงพุ่มของพืชที่ปลูกไว้ได้ ส่งผลให้ผลผลิตที่ได้รับไม่คุ้มกับค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการ นักธุรกิจเกษตรต้องพิจารณาปรับปรุงและฟื้นฟูสวนด้วยการตัดแต่ง หรือตัดพืชบางส่วนออก เพื่อให้พื้นที่นักธุรกิจเกษตรเลือกไว้ให้ประโยชน์สูงสุดทั้งในด้านการบริหารจัดการแรงงาน การบริหารต้นทุนการผลิต รวมทั้งสามารถเพิ่มรายได้และลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือนได้ เป็นต้น

บทเรียน

1. เปรียบเทียบผลกำไรระหว่างพืชแต่ละชนิดที่ปลูกด้วยวิธีการแตกต่างกัน เพื่อให้ นักธุรกิจเกษตรสามารถตัดสินใจได้ว่าวิธีการใดให้ผลตอบแทนดีที่สุด
2. ตัดสินใจเลือกทำการผลิตตามผลที่ได้จากการเปรียบเทียบ
3. นักธุรกิจเกษตรโดยทั่วไปจะทราบว่า ความผันแปรของราคาตลาดส่งผลต่อรายได้
4. การประเมินความเสี่ยงทางการตลาด นักธุรกิจเกษตรควรคำนวณจากฐานราคารับซื้อที่ค่อนข้างต่ำไว้ก่อน แทนที่จะใช้ราคาปัจจุบัน หรือ ราคาที่มีการรับซื้อเมื่อปีที่ผ่านมา ทั้งนี้เมื่อในที่สุดหากภาวะราคาตกต่ำเกิดขึ้น ก็จะช่วยบรรเทาความเสี่ยงที่เกิดขึ้นได้ ในทางกลับกัน หากราคาตลาดดีกว่าที่คาดการณ์ไว้ธุรกิจที่ทำก็จะประสบความสำเร็จเกินเป้า
5. การปลูกพืชผสมผสาน หรือการปลูกพืชร่วมกับพืชกาแฟ ช่วยสร้างรายได้เพิ่มและเป็นการกระจายความเสี่ยงจากการปลูกพืชชนิดเดียวให้กับนักธุรกิจเกษตร

บทที่ 7

บริหารการเงิน ตลอดทั้งปี

- การจัดการเงินดีหรือไม่ พิจารณาจาก • จะทราบได้อย่างไรว่า เราจัดการด้านการเงินดีหรือไม่?
• อะไรเป็นสาเหตุสำคัญ?
• เราจะบริหารการเงินทั้งปีได้อย่างไร?

“

เราต้องมีการวางแผนทางการเงิน!
ใครที่ไม่ประสบความสำเร็จในการวางแผน
เท่ากับกำลังวางแผนไปสู่ความไม่สำเร็จ!

”

ขั้นที่ 1 คาดการณ์รายจ่ายของครัวเรือน

ตัวอย่างข้างล่างนี้ เป็นของครอบครัวหนึ่ง ซึ่งมีสมาชิก 3 คน (ไม่มีเด็กเล็กหรือเด็กในวัยเรียน)

ตารางที่ 7.1 ตัวอย่างการบันทึก และคำนวณรายละเอียดค่าใช้จ่ายของครัวเรือน

เงินที่จำเป็นต้องใช้	คาดการณ์ได้หรือไม่	ช่วงเวลาที่ต้องการ	รายจ่าย	
			ต่อเดือน	ต่อปี
ข้าว (ถุงละ 5 กก.)	ได้	แต่ละเดือน	1,220	14,640
น้ำมันพืช	ได้	แต่ละเดือน	50	600
อาหารแห้ง	ได้	แต่ละเดือน	2,000	24,000
อาหารสด (เนื้อสัตว์ ผัก ผลไม้)	ได้	แต่ละเดือน	4,000	48,000
อาหารสัตว์	ได้	แต่ละเดือน	2,470	29,640
ของใช้ในบ้าน	ได้	แต่ละเดือน	2,000	24,000
แก๊สหุงต้ม (15 กก.)	ได้	แต่ละเดือน	150	1,800
น้ำดื่ม	ได้	แต่ละเดือน	100	1,200
น้ำมันสำหรับรถยนต์ รถปิกอัพ	ได้	แต่ละเดือน	3,000	36,000
ค่าสาธารณูปโภค (ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า)	ได้	แต่ละเดือน	1,500	18,000
ค่าโทรศัพท์มือถือ	ได้	แต่ละเดือน	700	8,400
ค่ายา ค่ารักษาพยาบาล	ได้	แต่ละเดือน	100	1,200
เงินกู้รถยนต์	ได้	แต่ละเดือน	13,660	163,920
เงินกู้บ้าน	ได้	แต่ละเดือน	5,000	60,000
เงินกู้เพื่อการศึกษา	ได้	ปีละครั้ง		30,000
ประกันภัย	ได้	ปีละครั้ง		17,400
ค่าห่วย	ได้	แต่ละเดือน	1,000	12,000
รวม				490,800
ค่าเสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย	ได้	แต่ละเดือน	1,000	12,000
งานสังคม งานบุญ (งานเลี้ยงสังสรรค์ งานแต่งงาน งานศพ)	ไม่ได้	แต่ละเดือน	1,000	12,000
จำนวนรายจ่ายต่อปีที่สามารถคาดการณ์ได้				514,800

ขั้นที่ 2 ระบุรายละเอียดค่าใช้จ่ายของครัวเรือนในปฏิทินการเงิน

- ลงรายการค่าใช้จ่ายในปฏิทินการเงิน เพื่อคำนวณว่า
- มีเงินเหลือจำนวนเท่าใดในแต่ละเดือน?
- มีเงินเหลือจำนวนเท่าใดเมื่อสิ้นปี?

ตารางที่ 7.2 แบบฝึกหัด ระบุ และคำนวณค่าใช้จ่ายครัวเรือนในปฏิทินการเงิน

ค่าใช้จ่าย	จำนวนเงิน	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
1) ค่าใช้จ่ายที่เป็นประจำทุกเดือน													
รวมรายจ่ายประจำ													
2) ค่าใช้จ่ายที่มีเฉพาะบางเดือน													
รวมรายจ่ายเฉพาะกิจ													
รวมรายจ่ายครัวเรือนทุกประเภท													

ขั้นที่ 3 ระบุรายละเอียดค่าใช้จ่ายการผลิตของแต่ละพืชลงในปฏิทินการเงิน

เติมรายละเอียดลงในปฏิทินการเงินฉบับที่ 2 ซึ่งจะเน้นรายละเอียดค่าปัจจัยการผลิต และค่าจ้างแรงงานของแต่ละพืช เพื่อจะได้นำข้อมูลและความรู้ที่ได้ไปปรับปรุงการบริหารการเงินของครอบครัวและธุรกิจเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

- นำข้อมูลรายจ่าย-รายรับของการผลิตพืชแต่ละชนิด (เช่น รายจ่าย-รายรับของกาแฟ จากตารางที่ 4.1) มาจำแนกออกเป็นช่วงเวลาตามปฏิทินการเกษตร (เช่น ปฏิทินการปลูกกาแฟ จากตารางที่ 1.5 เป็นต้น)
- ลงรายการรายจ่าย-รายรับ ในตารางที่ 7.3
- ทำซ้ำตามจำนวนชนิดพืชที่ปลูก พืชละ 1 ตาราง เช่น กาแฟ ทุเรียน หนามกล้วย ปาล์มน้ำมัน หรือพืชอื่นๆ เป็นต้น

ตารางที่ 7.3 แบบฝึกหัด ปฏิทินการเงินของการผลิต (ชื่อพืช) _____ จำนวน _____ ไร่

	จำนวน	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
รายจ่าย													
จำนวนเงิน													
1) ปัจจัยการผลิต													
รวมค่าปัจจัยการผลิต													
2) ค่าแรงและ บริการต่างๆ													
รวมค่าแรงและ บริการต่างๆ													
รวมรายจ่าย													
รายรับ (ขายผลผลิต)													
กำไร - ขาดทุน													

ขั้นที่ 4 จัดทำบัญชีครัวเรือนของนักธุรกิจเกษตร

- นำรายจ่าย-รายรับจากทุกแหล่ง (อาทิ ตารางที่ 7.2 และ 7.3) ในกรณีที่เกิดด้วยวิธีการปัจจุบัน มารวมลงในตารางที่ 7.4
- กรณีที่ต้องการเปรียบเทียบภาพรวมจากการผลิตด้วยวิธีการปัจจุบันกับวิธีการที่ปรับปรุงแล้ว เกษตรกรสามารถนำข้อมูลมาลงในตารางที่ 7.5

ตารางที่ 7.4 แบบฝึกหัด ปฏิทินการเงินของครัวเรือนนักธุรกิจเกษตร - กรณีผลิตด้วยวิธีการปัจจุบัน

	จำนวน	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
รายจ่าย	เงิน												
ปลูก_____ (___ไร่)													
ปัจจัยการผลิต													
ค่าแรง													
ปลูก_____ (___ไร่)													
ปัจจัยการผลิต													
ค่าแรง													
ปลูก_____ (___ไร่)													
ปัจจัยการผลิต													
ค่าแรง													
รายจ่ายครัวเรือน													
รายจ่ายประจำเดือน													
รายจ่ายเฉพาะกิจ													
อื่นๆ													
รวมจ่ายต่อเดือน													
ขาย_____													
ขาย_____													
ขาย_____													
ขาย_____													
ขาย_____													
รายรับจากแหล่งอื่นๆ													
รวมรายรับต่อเดือน													
เงินสดคงเหลือ													
(รายรับ-รายจ่าย)													
เงินสดสะสม													

ตารางที่ 7.5 แบบฝึกหัด การจัดทำปฏิทินการเงิน – กรณีที่มีการปรับปรุงการผลิต

	จำนวน	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
รายจ่าย													
เงิน													
ปลูก_____ (___ไร่)													
ปัจจัยการผลิต													
ค่าแรง													
ปลูก_____ (___ไร่)													
ปัจจัยการผลิต													
ค่าแรง													
ปลูก_____ (___ไร่)													
ปัจจัยการผลิต													
ค่าแรง													
รายจ่ายครัวเรือน													
รายจ่ายประจำเดือน													
รายจ่ายเฉพาะกิจ													
อื่นๆ													
รวมจ่ายต่อเดือน													
ขาย_____													
ขาย_____													
ขาย_____													
ขาย_____													
ขาย_____													
รายรับจากแหล่งอื่นๆ													
รวมรายรับต่อเดือน													
เงินสดคงเหลือ													
(รายรับ-รายจ่าย)													
เงินสดสะสม													

ขั้นที่ 5 การวิเคราะห์

เปรียบเทียบ ผลลัพธ์จากการผลิตที่ต่างกัน

ตารางที่ 7.6 เราประสงค์สถานการณ์แบบไหน?

เราควรปรับปรุงการบริหารจัดการทางการเงินของเราอย่างไร?			ผลิตด้วยวิธีการปัจจุบัน (รายได้ต่อปี)	ปรับปรุงวิธีการผลิต (รายได้ต่อปี)
	คาดการณ์ได้ หรือไม่	ช่วงเวลา (เดือน)		
ค่าใช้จ่ายในครัวเรือน	ได้	ทุกเดือน		
ค่าใช้จ่ายในการผลิต (ปัจจัยการผลิต และค่าแรง)	ได้	บางเดือน		
รวมรายจ่ายทั้งหมด	ได้	บางเดือน		
รายรับจากการเกษตรและ ช่องทางอื่นๆ	ได้ แต่อาจไม่แน่นอน	บางเดือน		
จำนวนเงินที่เหลือสำหรับการออม และค่าใช้จ่ายอื่นๆ เท่ากับ				
รายได้ทั้งหมด – รายจ่ายทั้งหมด (ทั้งของครัวเรือนและการผลิต)				
ความแตกต่างระหว่างสถานการณ์ทั้งสองแบบ				

หมายเหตุ:

ในตัวอย่างนี้ เป็นกรณีที่คำนวณจากการขายผลผลิตทั้งหมดที่เก็บเกี่ยวได้ โดยไม่ได้หักลบกับจำนวนผลผลิตส่วนที่ใช้บริโภคในครัวเรือน !

บทเรียน

1. ในธุรกิจเกษตร รายจ่ายของครัวเรือนและในการผลิตเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกเดือน แต่ทว่ารายรับจากการขายผลผลิตนั้นมีเฉพาะในช่วงฤดูกาลเก็บเกี่ยว ซึ่งบางปีจะทำกำไรเพียงครั้งเดียว ในขณะที่บางปีอาจเก็บเกี่ยวได้หลายครั้งในช่วงเวลาหนึ่งๆ เท่านั้น ประเด็นสำคัญคือ เราจะบริหารจัดการทางการเงินกันอย่างไรในเดือนที่ไม่มีเงินเข้ามาในครัวเรือน เราอาจเรียกเดือนเหล่านั้นว่าเป็นเดือนที่ติดลบ (ทางการเงิน)
2. คู่ชีวิต และสมาชิกในครัวเรือนของนักธุรกิจเกษตรควรได้มีส่วนร่วมในการวางแผนการเงินและกำหนดรายละเอียดของปฏิทินร่วมกัน เพื่อจะสามารถช่วยเหลือกันบริหารจัดการการเงินของครัวเรือนได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. เพื่อที่จะสามารถบริหารเงินให้เพียงพอกับความต้องการในเดือนที่ไม่มีรายได้ นักธุรกิจเกษตรที่ดีจะต้องมีวินัยในการสะสมทรัพย์จากเงินส่วนเกินในเดือนที่มีรายได้ หรือเรียกว่า เดือนที่เป็นบวก (ทางการเงิน)
4. นักธุรกิจเกษตรควรปรับปรุงกระบวนการผลิตเพื่อเพิ่มรายได้และผลกำไรอย่างต่อเนื่อง
5. การที่สามารถระบุช่วงเวลาและจำนวนปัจจัยการผลิตหรือค่าจ้างแรงงานที่จำเป็นต้องใช้ในปฏิทินการเงิน จะช่วยให้นักธุรกิจเกษตรสามารถจัดสรรเงินมาใช้ได้ทันเวลา (ไม่ว่าจะได้มาจากเงินออม หรือ เงินกู้ก็ตาม)

บทที่ 8

เข้าถึงบริการที่ดี ด้านการเงินได้อย่างไร?

“

ปฏิทินการเงินที่จัดทำขึ้น นำไปสู่การตั้งคำถาม ต่อไปนี้...

เงินออมนั้นสำคัญอย่างไร?

- เราสามารถใช้เงินออมเพื่อการลงทุน ทำให้มีกำไรเพิ่มขึ้น
 - การฝากธนาคารทำให้เงินปลอดภัย
- ด้วยดอกเบี้ยเงินฝากที่ได้รับ จะช่วยป้องกันผลกระทบจากเงินเฟ้อ
 - จำนวนเงินฝากมีผลต่อเพดานเงินกู้
 - เราจะออมเงินได้อย่างไร?

”

การฝากเงินกับธนาคาร

สถาบันการเงิน หรือ ธนาคาร รวบรวมเงินจากผู้ที่มีรายได้ส่วนเกินมาเก็บรักษาไว้ เพื่อความปลอดภัย หากท่านต้องการจะฝากเงิน ท่านสามารถเลือกประเภทบัญชีเงินฝากได้ดังตาราง 8.1

ตารางที่ 8.1 ประเภทบัญชีเงินฝาก

ประเภทบัญชี	วัตถุประสงค์การฝาก	อัตราดอกเบี้ยเงินฝาก
1. บัญชีกระแสรายวัน	เหมาะสำหรับการทำธุรกิจ สามารถถอนเงินได้สะดวก แม้ไม่ได้เดินทางไปธนาคาร โดยสามารถเขียนเช็คจ่ายเงินแทนการจ่ายเงินด้วยเงินสด	ไม่มีดอกเบี้ย
2. บัญชีออมทรัพย์	เป็นบัญชีเพื่อการออมเงิน หรือ เพื่อสร้างเครดิตในการขอกู้เงินจากธนาคาร สามารถถอนเงินได้เมื่อเดินทางไปธนาคาร หรือ ตู้รับฝาก-ถอนเงินสด (ATM)	มีดอกเบี้ย
3. บัญชีฝากประจำ	เป็นบัญชีเพื่อเก็บรักษาเงินได้อย่างปลอดภัยในระยะเวลาที่ตกลงกัน อาทิ 3 เดือน 6 เดือน หรือ 1 ปีขึ้นไป เหมาะกับนักธุรกิจที่มีการวางแผนการเงินเป็นอย่างดี เมื่อต้องมีการใช้จ่ายเงินก้อนโตในช่วงเวลาหนึ่งข้างหน้า อาทิ เมื่อทำการปลูกทดแทนต้นกาแฟ เป็นต้น	มีดอกเบี้ยเมื่อฝากครบตามระยะเวลาที่ตกลง ยิ่งฝากนาน ดอกเบี้ยยิ่งสูงขึ้น หากถอนก่อนครบระยะเวลา ท่านจะไม่ได้รับดอกเบี้ย

สินเชื่อ คือ อะไร

สินเชื่อ เป็นเงินจำนวนที่ท่านได้กู้จากบุคคลหรือจากธนาคาร โดยมีสัญญาว่าจะจ่ายคืน สินเชื่อเป็นบริการที่ท่านได้รับและท่านต้องจ่ายค่าบริการนี้ตามจำนวนและเวลาที่กู้ยืม ค่าบริการดังกล่าว เรียกว่า อัตราดอกเบี้ย

ธนาคาร หรือ ผู้ให้กู้จะระบุในสัญญา ถึงจำนวนเงินและระยะเวลาที่กู้ยืม พร้อมอัตราดอกเบี้ย

ทั้งท่านที่เป็นผู้กู้ และผู้ให้กู้จะทราบจากบันทึกการกู้ยืมว่า ท่านได้จ่ายคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยไปแล้วกี่งวดๆละเท่าใด รวมทั้งยังมีเงินต้นคงค้างที่ต้องจ่ายพร้อมดอกเบี้ยครั้งต่อไปเป็นจำนวนเท่าใด ซึ่งจะช่วยให้การบริหารจัดการปฏิทินการเงินของท่านได้อย่างราบรื่น

ตัวอย่าง นายเลิศ รักเกษตร มีอาชีพทำสวนผลไม้ ต้องการใช้จ่ายเงินจำนวน 72,000 บาท เพื่อลงทุนปรับปรุงสภาพสวนของตนเอง ทางธนาคารตกลงให้นายเลิศกู้เงินจำนวนดังกล่าว โดยจะต้องส่งคืนภายในเวลา 7 เดือน เป็นจำนวน 78,300 บาท ดังนั้น เงินต้นในการกู้ = 72,000 บาท มีดอกเบี้ย = 6,300 บาท

จำนวนดอกเบี้ยจะเพิ่มขึ้นตามระยะเวลาในการส่งคืนเงินกู้

เงินกู้ เป็นตัวอย่างของสินเชื่อ กล่าวคือ

- เงินกู้ เป็นเงินที่ท่านยืมมา หรือ เคาริตมาจากบุคคล หรือ สถาบันการเงิน/ธนาคาร
- เงินกู้อาจมีระยะเวลาที่สั้น (ตั้งแต่ 1-12 เดือน)
- หรือ อาจเป็นเงินกู้ระยะกลาง (1-3 ปี)
- หรือ อาจเป็นเงินกู้ระยะยาว (3 ปี ขึ้นไป)
- อาจมีการคิดดอกเบี้ยทุกสัปดาห์ ทุกสองสัปดาห์ ทุกเดือน หรือ ทุกๆปี แล้วแต่รายละเอียดในข้อตกลงของการกู้ยืม

วิธีการกู้ยืมเงินมีอะไรบ้าง

- เราสามารถกู้เงินในฐานะบุคคล โดยผู้ให้กู้จะขอหลักทรัพย์เพื่อค้ำประกันเงินกู้ อาทิ บ้าน ที่ดิน หรือ รถยนต์ เป็นต้น หากท่านสามารถคืนเงินกู้ได้ตามสัญญา ผู้ให้กู้จะยินดีให้ท่านกู้ยืมอย่างต่อเนื่องในอนาคต
- เราสามารถกู้เงินในฐานะสมาชิกของกลุ่ม ซึ่งอาจอยู่ในรูปของสหกรณ์ หรือ กลุ่มผู้กู้ที่ร่วมกันจดทะเบียนในรูปแบบของสมาคมเกษตรกร เป็นต้น ถ้าท่านสามารถจ่ายคืนเงินกู้ได้ครบถ้วนตามกำหนด สมาชิกกลุ่มคนอื่นๆก็จะยินดีให้ท่านร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มต่อไปในอนาคต

เงินกู้ส่วนบุคคล แบ่งเป็น 3 ประเภท

1. **เงินกู้สำหรับค่าใช้จ่าย** (เป็นเงินกู้ระยะสั้น) เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการเกษตร หรือ เพื่อรวบรวมผลผลิตผลการเกษตร หรือ แปรรูปผลผลิตการเกษตร ที่สามารถให้ผลตอบแทนภายใน 1 ปี ซึ่งธนาคารจะกำหนดให้ชำระคืนภายใน 12 เดือน หรือ ในกรณีพิเศษ ไม่เกิน 18 เดือน จำนวนเงินที่สามารถกู้ได้ ธนาคารจะประเมินมูลค่าผลผลิตที่ขายได้ (ราคากลาง) ภายใน 1 ปี และจะให้กู้ได้ไม่เกิน ร้อยละ 60 ของมูลค่าผลผลิตที่ขายได้ และธนาคารจะกำหนดให้ชำระคืนช่วงที่ขายผลผลิตได้ ซึ่งถือเป็นรอบการผลิต
2. **เงินกู้สำหรับค่าลงทุนในการเกษตร หรือ ในการแปรรูป หรือ ในการรวบรวมผลผลิต รวมถึงลงทุนในเครื่องจักรกล** รถบรรทุก ซึ่งไม่อาจให้ผลตอบแทนในปีเดียวได้ อาทิ
 - ซื้อมีที่ดิน / เครื่องจักรกล / รถยนต์
 - สร้างโรงเรือนการเกษตร / บ้านพักอาศัย
 - ลงทุนทำสวนใหม่ / ปรับปรุงสวน / ขยายกิจการธนาคารให้กู้ไม่เกิน ร้อยละ 80 ของมูลค่าการลงทุน กำหนดชำระคืนเป็นรายงวด เช่น รายเดือน รายสามเดือน รายหกเดือน หรือ รายปี โดยแบ่งชำระเงินต้น ในจำนวนที่อาจเท่ากันหรือไม่เท่ากันก็ได้ ตามกระแสเงินสด กำหนดชำระคืน 1ปีขึ้นไป ปกติไม่เกิน 15 ปี กรณีพิเศษ ไม่เกิน 20 ปี (ตามกำหนดจุดคุ้มทุนของแต่ละประเภทการลงทุน) การเบิกเงินกู้ ผู้กู้สามารถเบิกได้ตามความก้าวหน้าโครงการ ตั้งแต่ปีแรกของการลงทุน จนถึงปีที่ถึงจุดคุ้มทุน
3. **เงินกู้สำหรับผู้บริโภค (ส่วนบุคคล) อาทิ**
 - เป็นเงินสด หรือ อุดหนุน ชำระภายในไม่เกิน 12 เดือน
 - เงินกู้เพื่อการรักษาพยาบาล (เป็นได้ทั้งระยะสั้น และ ระยะยาว)
 - เงินกู้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต เช่น เพื่อการศึกษาของตนเอง และครอบครัว (เป็นทั้งระยะสั้น และระยะยาว)

การกู้ผ่านกลุ่ม อาทิ ผ่านสหกรณ์การเกษตร ผ่านกองทุนหมู่บ้าน ผ่านกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

- อัตราดอกเบี้ย ประมาณ ร้อยละ 5-7 ต่อปี ต่ำกว่ากู้โดยตรง (ร้อยละ 7-10 ต่อปี)

การเข้าถึงแหล่งเงินทุน เพื่อนำมาขับเคลื่อนธุรกิจให้ต่อเนื่อง มีข้อเสนอแนะเป็นลำดับดังนี้

1. นำเงินออมมาใช้
2. การกู้เงิน

“

นักธุรกิจเกษตรที่ดี จะกู้ยืมเงินก็ต่อเมื่อมีความมั่นใจว่าจะสามารถจ่ายคืนได้ตามจำนวนและเวลาที่กำหนด
ดังนั้น การวางแผนการเงิน และการจัดทำปฏิทินการเงินจึงมีความสำคัญยิ่ง

เมื่อใดก็ตามที่นักธุรกิจเกษตรได้กู้ยืมเงิน เขาควรจะยึดมั่นอยู่กับวัตถุประสงค์หลักในการกู้ยืม
มิฉะนั้นก็จะประสบปัญหาในการจ่ายคืน

”

การตัดสินใจในการลงทุน

การลงทุน หมายถึง การนำเงินไปสร้างผลตอบแทนที่สูงกว่าการออมในปัจจุบัน เพื่อให้ได้ผลตอบแทนที่สูงขึ้น หรืออาจจะเป็นการเพิ่มทรัพย์สินในธุรกิจ อาจจะเป็นรูปทุนถาวร เช่น โรงเรือน สิ่งปลูกสร้าง (โรงสี โกดัง) หรือทุนหมุนเวียน เช่น วัสดุสิ้นเปลือง ต้นพันธุ์ ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง ยาฆ่าหญ้า เป็นต้น ซึ่งผู้ลงทุนจะต้องยอมรับความเสี่ยงที่เพิ่มขึ้นจากการลงทุน ดังนั้นการตัดสินใจลงทุน จึงต้องพิจารณาอย่างรอบคอบและศึกษาหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างดี เพื่อให้ได้รับผลตอบแทนตามที่คาดหวัง และลดความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นจากการลงทุน

การเลือกลงทุนในสิ่งที่ทำให้ธุรกิจมีรายได้เพิ่มขึ้น จะทำให้ธุรกิจมีอัตราการเติบโตเพิ่มขึ้น ซึ่งการลงทุนในธุรกิจมี 3 ทางเลือก

1. บำรุง - ลงทุนเพื่อบำรุงรักษาทรัพย์สินเดิม หรือจัดซื้อทรัพย์สินใหม่ (จะซ่อมหรือจะซื้อใหม่ดี)
2. ขยาย - ลงทุนกิจการที่กำลังดำเนินการอยู่หรือเพิ่มกิจการใหม่ (จะปลูกกาแฟเพิ่มอีก 100 ต้น หรือจะลงทุนปลูกปาล์มน้ำมัน 10 ไร่)
3. เทคโนโลยี ลงทุนในเทคโนโลยีการผลิตใหม่ ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต (จะลงทุนติดสปริงเกอร์ดีหรือไม่)

เกณฑ์ในการจัดลำดับโครงการลงทุน

1. การตรวจสอบอย่างง่าย เป็นหลักเกณฑ์คร่าว ๆ ในการตัดสินใจ โดยผู้วิเคราะห์ต้องทราบข้อมูลปริมาณการลงทุนและผลตอบแทน เช่น สมมุติโครงการให้เลือกลงทุน 2 โครงการคือโครงการ ก. และโครงการ ข. โดยทั้ง 2 โครงการมีการลงทุนและให้ผลตอบแทนต่อปีเท่ากัน แต่โครงการ ก. ให้ผลตอบแทนในระยะเวลายาวนานและมากกว่ากว่าโครงการ ข. ดังนั้นโครงการ ก. จึงนำลงทุน มากกว่าโครงการ ข.
2. คำนวณจากระยะเวลาคืนทุน เป็นการพิจารณาจากระยะเวลาที่ผลตอบแทนสุทธิจากการดำเนินงานมีค่าเท่ากับ ค่าลงทุนของโครงการ ซึ่งวิธีการนี้พิจารณาถึงจำนวนปีที่จะได้ผลตอบแทนคุ้มกับเงินลงทุน

ตัวอย่างที่ 1 มีโครงการ 3 โครงการซึ่งแต่ละโครงการใช้เงินลงทุนเริ่มแรกจำนวน 20,000 บาท และคาดว่าโครงการทั้ง 3 จะมีค่าใช้จ่ายการดำเนินงานและผลตอบแทนเป็นรายปีดังตาราง ต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ผลตอบแทนและค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของโครงการ ก ข และ ค

ปี	โครงการ ก.		โครงการ ข.		โครงการ ค.	
	ค่าใช้จ่าย	ผลตอบแทน	ค่าใช้จ่าย	ผลตอบแทน	ค่าใช้จ่าย	ผลตอบแทน
0	20,000	0	20,000	0	20,000	0
1	6,000	8,000	5,000	10,000	2,000	12,000
2	5,000	9,000	5,000	12,000	3,000	13,000
3	4,000	10,000	5,000	13,000	6,000	11,000
4	3,000	11,000	5,000	10,000	6,000	9,000
5	2,000	12,000	5,000	10,000	6,000	8,000

ตารางที่ 2 ผลตอบแทนสุทธิของโครงการ ก ข และ ค

ปี	ผลตอบแทนสุทธิ โครงการ ก.	ผลตอบแทนสุทธิ โครงการ ข.	ผลตอบแทนสุทธิ โครงการ ค.
1	2,000	5,000	10,000
2	4,000	7,000	10,000
3	6,000	8,000	5,000
4	8,000	5,000	3,000
5	10,000	5,000	2,000
รวม	30,000	30,000	30,000

ระยะคืนทุนของโครงการ ก. = 4 ปี (2,000+4,000+6,000+8,000 = 20,000)

ระยะคืนทุนของโครงการ ข. = 3 ปี (5,000+7,000+8,000 = 20,000)

ระยะคืนทุนของโครงการ ค. = 2 ปี (10,000+10,000 = 20,000)

จากเกณฑ์ระยะเวลาคืนทุน พบว่า ควรเลือกโครงการ ค. ดีกว่าโครงการ ก. และ โครงการ ข. เพราะมีระยะคืนทุนเร็วที่สุดภายในระยะเวลา 2 ปี

3. วิธีอัตราผลตอบแทนต่อการลงทุน เป็นการพิจารณาว่าค่าของโครงการในรูปของอัตราส่วนที่คิดเป็นร้อยละของผลตอบแทนสุทธิของการดำเนินงานต่อการลงทุน

อัตราผลตอบแทนต่อการลงทุน = (ผลตอบแทนสุทธิเฉลี่ยจากการดำเนินงาน/ เงินลงทุนเริ่มแรก) × 100

ผลตอบแทนสุทธิเฉลี่ยจากการดำเนินงาน = (ผลตอบแทนทั้งหมด/ จำนวนปี)

ตารางที่ 3 ผลตอบแทนสุทธิของโครงการ ก ข และ ค และผลตอบแทนเฉลี่ยต่อปี

ปี	ผลตอบแทนสุทธิ โครงการ ก.	ผลตอบแทนสุทธิ โครงการ ข.	ผลตอบแทนสุทธิ โครงการ ค.
1	2,000	6,000	10,000
2	4,000	6,000	7,000
3	6,000	5,000	5,000
4	8,000	5,000	3,000
5	10,000	5,000	3,000
รวม	30,000	27,000	28,000
ผลตอบแทนเฉลี่ยต่อปี	6,000	5,400	5,600

จากตารางที่ 3 กำหนดให้เงินลงทุนเริ่มของทุกโครงการเท่ากันที่ 20,000 บาท จะได้
อัตราผลตอบแทนต่อการลงทุนของโครงการ ก = $(6,000/20,000) \times 100 = 30\%$
อัตราผลตอบแทนต่อการลงทุนของโครงการ ข = $(5,400/20,000) \times 100 = 27\%$
อัตราผลตอบแทนต่อการลงทุนของโครงการ ค = $(5,600/20,000) \times 100 = 28\%$

ดังนั้น ควรเลือกโครงการ ก. ในการที่จะลงทุนเพราะมีอัตราผลตอบแทนต่อการลงทุนมากที่สุด

บทเรียน

1. นักธุรกิจเกษตรที่ดีจะมีการวางแผนทางการเงินให้เกิดความคล่องตัวตลอดทั้งปี เพื่อป้องกันภาวะเงินฝืดและภาระค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นจากเงินกู้
2. เพื่อให้มีความคล่องตัวในเดือนที่ติดลบ นักธุรกิจเกษตรที่เก่งจะสามารถออมเงินในเดือนที่มีเงินเหลือจากการขายผลผลิต เพื่อให้มีพอใช้ในยามขาดแคลน ซึ่งต้องอาศัยวินัยทางการเงินของครอบครัว
3. การออมเงินกับธนาคาร มีประโยชน์ในด้านความปลอดภัย ทั้งยังช่วยให้คุณสามารถรักษาวินัยในการใช้จ่าย
4. มีบัญชีเงินฝากหลายประเภทที่ให้ผลประโยชน์แตกต่างกัน บางกรณีสถาบันการเงินในท้องถิ่นยังเป็นผู้ให้ข้อมูลและคำแนะนำแก่ลูกค้าอีกทางหนึ่ง
5. มีเงินกู้หลายประเภท ท่านสามารถเลือกเงินกู้ที่มีดอกเบี้ยต่ำและมีความยืดหยุ่นสูงในการจ่ายคืน
6. นักธุรกิจเกษตรที่ดี จำเป็นต้องตระหนักถึงความเป็นไปได้และเงื่อนไขให้ชัดเจน ก่อนตัดสินใจในการฝากเงินออมและในการกู้เงิน
7. นักธุรกิจเกษตรที่ดี จะกู้ยืมเงินก็ต่อเมื่อมั่นใจว่าตนสามารถจ่ายเงินคืนได้ตามเงื่อนไขในเวลาที่กำหนด ดังนั้น การคำนวณกำไรสุทธิและปฏิทินการเงินจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อการบริหารการเงินที่มีประสิทธิภาพ
8. เมื่อท่านได้รับเงินกู้ นักธุรกิจเกษตรที่ดีจะยึดมั่นในวัตถุประสงค์หลักของการใช้เงิน และการลงทุน มิฉะนั้นอาจประสบกับปัญหาในการจ่ายคืนเงินกู้
9. การตัดสินใจลงทุนต้องพิจารณาอย่างรอบคอบและศึกษาหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างดี เพื่อให้ได้รับผลตอบแทนตามที่คาดหวัง และลดความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นจากการลงทุน
10. การพิจารณาโครงการลงทุน ให้พิจารณาจากผลตอบแทนและค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของโครงการ ระยะเวลาคืนทุน และอัตราผลตอบแทนต่อการลงทุน

QUALITY

บทที่ 9

เพิ่มรายได้ด้วยการ พัฒนาคุณภาพผลผลิต

“

รายได้จากการขายผลผลิตกาแฟ
ขึ้นอยู่กับคุณภาพของเมล็ดกาแฟ

”

ตารางที่ 9.1 มาตรฐานคุณภาพเมล็ดกาแฟโรบัสต้า

การตรวจสอบคุณภาพเมล็ดกาแฟของบริษัท ควอลิตี้ คอฟฟี่ โปรดักท์ส จำกัด (ข้อมูล ณ ปี พ.ศ. 2562)

1. ความชื้น : เมล็ดกาแฟจะต้องมีความชื้นไม่เกิน 13% ของตัวอย่างกาแฟที่ทางบริษัทฯ สุ่มตรวจ
2. ข้อบกพร่อง : ข้อบกพร่องมี 8 ชนิด ดังนี้

ภาพประกอบ	ข้อบกพร่อง	ความหมาย
	2.1 สิ่งแปลกปลอมที่ไม่ได้เกิดจากส่วนของผลกาแฟ	หิน ไม้ ก้อนหิน/ดิน โลหะ เชือก และอื่นๆ
	2.2 สิ่งแปลกปลอมที่เกิดจากส่วนของผลกาแฟ	เปลือกนอก ผลแห้ง มีบางส่วนหรือทั้งเมล็ดอยู่ในเปลือกใน เปลือกใน
	2.3 เมล็ดดำ	เมล็ดดำทั้งเมล็ดและบางส่วน
	2.4 เศษเมล็ดแตก	เมล็ดแตกที่คงเหลืออยู่น้อยกว่าครึ่งของเมล็ด
	2.5 เมล็ดแตก	เมล็ดสีเหลือง ผิวมันเงา มอดเจาะมอดในเมล็ด รูปร่างผิดปกติ (รวมทั้งเป็นแอ่งหลุมหรือรูปร่างเหมือนหู) เที้ยวแห้ง สีขาว ไม่สุก (ผิวไม่เรียบ) สีไม่สม่ำเสมอ (เป็นจุด) / เป็นจุดดำหรือ น้ำตาลบนเมล็ด
	2.6 เมล็ดผิดปกติอื่นๆ	เมล็ดกาแฟที่มีเชื้อราขึ้นที่เมล็ด บุคหมัก สีนํตาล สีเขียวปนดำทั้งเมล็ดและบางส่วน
	2.7 เมล็ดรา เมล็ดบูด เน่าเสีย	เมล็ดสีค่อนข้างขาวและเนื้อเหนียว กัดด้วยเล็บได้
	2.8 เมล็ดนิ่ม/ฟองน้ำ	เมล็ดสีค่อนข้างขาวและเนื้อเหนียว กัดด้วยเล็บได้

บทเรียน

กระบวนการเก็บเกี่ยวและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวที่ดี ทำให้ได้กาแฟที่มีคุณภาพดี และเพิ่มรายได้แก่เกษตรกร

บทที่ 10

ประโยชน์จากการเป็นสมาชิก กลุ่มเกษตรกร

“

ข้อคิด

- การเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรมีประโยชน์อะไรบ้าง?
- ปัญหา และความเสี่ยงของการรวมกลุ่มมีอะไรบ้างที่ท่านทราบ?
 - จะป้องกันปัญหาเหล่านี้ร่วมกันได้อย่างไร?
 - ท่านจะสรุปบทเรียนว่าอย่างไร?

”

ท่านจะทราบได้อย่างไรว่า กลุ่มเกษตรกรกลุ่มใดที่มีประสิทธิภาพ?

การดำรงอยู่ของกลุ่ม

- สมาชิกกลุ่มสามารถจ่ายค่าสมาชิกประจำปีได้โดยไม่มีแรงกดดัน
- สมาชิกกลุ่มยอมรับต้นทุนค่าบริการจากกลุ่มโดยไม่บ่น

การบริหารจัดการกลุ่ม

• การดำรงอยู่ของกฎระเบียบ

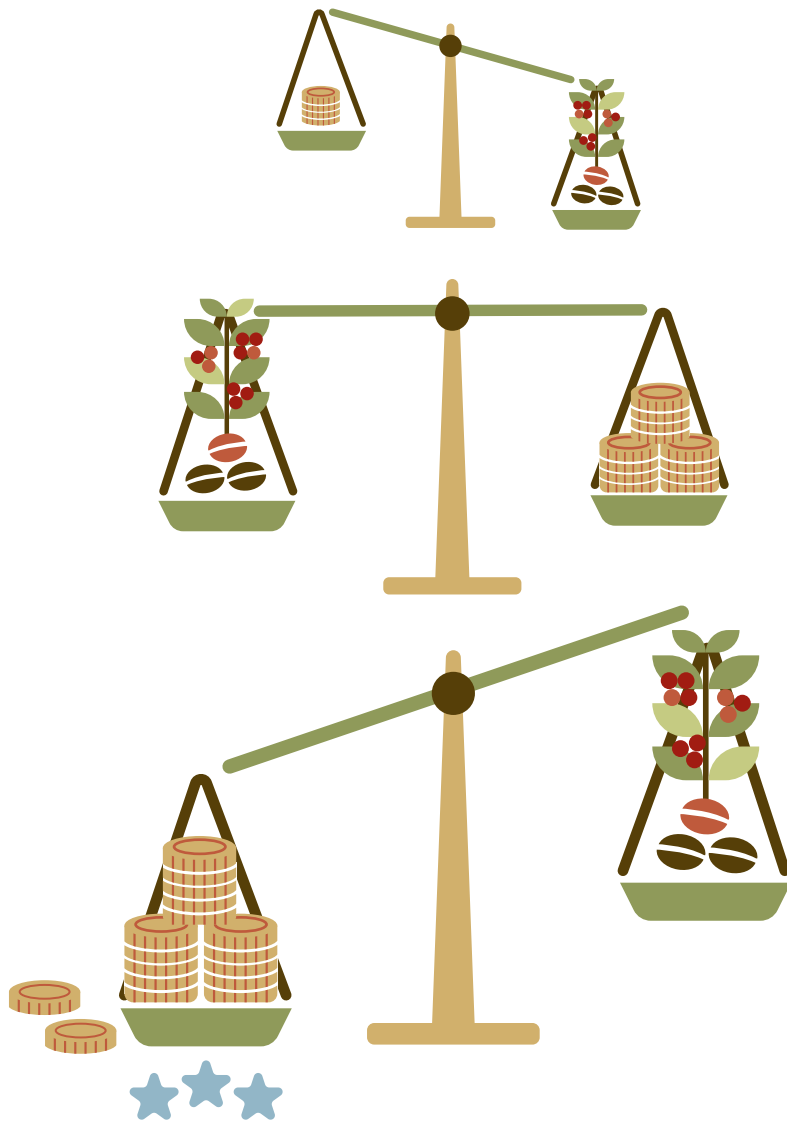
- กฎเกณฑ์ และการควบคุมด้านบัญชี
- การรายงานที่เป็นระบบและต่อเนื่อง
- การประเมินผลการประกอบกิจกรรมของกลุ่มที่เป็นบวก (อาทิ การผลิต การจำหน่าย ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน เป็นต้น)

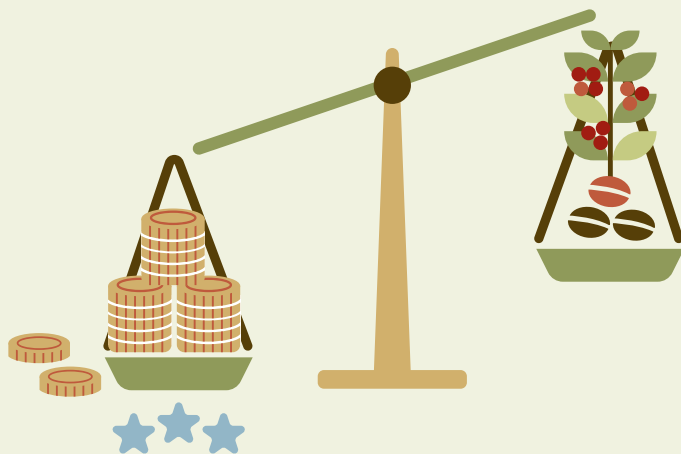
เราได้เรียนรู้อะไรบ้างจากตัวอย่างเหล่านี้?

บทเรียน

1. นักธุรกิจเกษตรสามารถทำในสิ่งที่ไม่อาจทำได้โดยลำพัง
2. กลุ่มหรือสมาคมของนักธุรกิจเกษตรมีวัตถุประสงค์เดียวกัน เรียนรู้ร่วมกัน และสนับสนุนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
3. จะเป็นการง่ายและสะดวกกว่าสำหรับผู้ให้บริการ ในการให้บริการต่อกลุ่มเกษตรกร แทนการให้บริการเกษตรกรเป็นรายบุคคล ขณะเดียวกันกลุ่มของนักธุรกิจเกษตรสามารถหาข้อมูลหรือแหล่งเงินกู้ได้ง่ายกว่าต่างคนต่างทำ
4. จะเป็นการง่ายและมีต้นทุนต่ำลงสำหรับผู้จำหน่ายปัจจัยการผลิต ในการค้าขายกับกลุ่มเกษตรกรเมื่อเทียบกับการขายให้เกษตรกรแต่ละราย ทำให้สามารถลดค่าใช้จ่ายและราคาจำหน่ายลงได้
5. จะเป็นการง่ายและมีต้นทุนต่ำสำหรับผู้รับซื้อผลผลิตทางการเกษตร ในการรับซื้อผลผลิตจากกลุ่มผู้ผลิต เมื่อเปรียบเทียบกับการรับซื้อจากผู้ขายแต่ละราย ทำให้สามารถเพิ่มราคารับซื้อได้ โดยเฉพาะถ้าคุณภาพของผลผลิตเป็นไปตามความประสงค์
6. สมาคมหรือกลุ่มนักธุรกิจเกษตร ซึ่งทำหน้าที่ได้เป็นอย่างดี จะมีการรักษากฎเกณฑ์ในการดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่องและจะมีการลงโทษอย่างเหมาะสมเมื่อมีผู้ละเมิดกฎเกณฑ์ของกลุ่ม
7. ผู้นำที่ดีของสมาคมนักธุรกิจเกษตรจะทำหน้าที่ปรับปรุงธุรกิจของสมาชิกทุกคน
8. นักธุรกิจเกษตรที่เป็นสมาชิกของสมาคมหรือกลุ่มที่ดี จะสามารถประกอบธุรกิจได้ดียิ่งขึ้น.
9. นักธุรกิจเกษตรที่สามารถทำธุรกิจประสบผลสำเร็จมากขึ้น จะจ่ายค่าสมาชิกได้อย่างเต็มใจ

บทที่ 11

เพิ่มกำไรด้วยการเพิ่มผลผลิต และควบคุมค่าใช้จ่าย

“

ตัวอย่างเช่น เราสามารถมีเงินเพิ่มได้จากการวางแผนที่ดี
โดยการปรับปรุงสวนกาแฟด้วยเทคนิคที่เหมาะสม การปลูกซ่อมหรือปลูกใหม่
และการวางแผนด้านการเงินเพื่อควบคุมค่าใช้จ่าย
ซึ่งจะนำไปสู่การตัดสินใจที่ดีของนักธุรกิจเกษตร

ต่อไปนี้จะมุ่งไปที่คำถามว่าด้วยการปรับปรุงสวนกาแฟด้วยเทคนิคที่เหมาะสม
การปลูกซ่อมกาแฟทดแทนต้นตาย และปลูกเพิ่มเติมในพื้นที่สวน

”

ตารางที่ 11.1 แบบฝึกหัด ระบุข้อมูลของผลผลิตกาแฟในระยะ 5 ปีที่ผ่านมา

ชื่อเกษตรกร	พื้นที่ (ไร่)	อายุของต้นกาแฟ (ปี)	ผลผลิตที่เก็บเกี่ยวได้ในระยะ 5 ปี (กก./ไร่)					ทิศทาง
			2557	2558	2559	2560	2561	

ตารางที่ 11.2 การวางแผนปรับปรุงสวนกาแฟ

แนวทางการเพิ่มผลผลิต	ภาพประกอบ	เงินลงทุน			ปัจจัยการผลิต และ ค่าแรง
		ต้นทุนคงที่ (บาท)	ต้นทุนผันแปร (บาท)	รวมต้นทุน (บาท)	
1. เลียบบยอด		230	330	560	กรรไกรตัดกิ่ง มีดตัดเตอร์ ถุงพลาสติก เทปพันตายาง เชือกฟาง และ ค่าแรง
2. ตัดแต่งกิ่ง อย่าง ถูกวิธี		700	350	1,050	เลื่อย กรรไกร ตัดกิ่ง และ ค่าแรง
3. ให้น้ำ (เพื่อการ บานของดอกกาแฟ)		15,000	20,000	35,000	ปั้มน้ำ ท่อน้ำ อุปกรณ์อื่นๆ และค่าแรง
4. ใส่ปุ๋ยหมัก จาก แกลบ กาแฟ		350	1,300	1,650	แกลบกาแฟ ขี้วัว ปุ๋ยยูเรีย พลาสติก ไม้ไผ่ พด.1 และ ค่าแรง
5. ใส่ปุ๋ยตามคำแนะนำ จากค่า วิเคราะห์ ดิน			2,700	2,700	แม่ปุ๋ยเคมี โดโลไมท์ มูลสัตว์หรือ ปุ๋ยหมัก และ ค่าแรง

แนวทางการลดต้นทุน	ภาพประกอบ	เงินลงทุน			ปัจจัยการผลิต และ ค่าแรง
		ต้นทุนคงที่ (บาท)	ต้นทุนผันแปร (บาท)	รวมต้นทุน (บาท)	
ผสมปุ๋ย เคมีใช้เอง			1,300	1,300	แม่ปุ๋ยเคมี และค่าแรง

เอกสารประกอบการบรรยาย

- การเสียขยอดกาแฟ (คู่มือชาวสวนเนสกาแฟ หน้า 6)
- การตัดแต่งอย่างถูกวิธี (คู่มือชาวสวนเนสกาแฟ หน้า 9-11)
- การให้น้ำเพื่อเพิ่มผลผลิต (คู่มือชาวสวนเนสกาแฟ หน้า 13)
- การทำปุ๋ยหมักแกลบกาแฟ (คู่มือชาวสวนเนสกาแฟ หน้า 20-21)
- ใส่ปุ๋ยตามคำแนะนำจากค่าวิเคราะห์ ดิน (คู่มือชาวสวนเนสกาแฟ หน้า 14-16)
- การผสมปุ๋ยเคมีใช้เอง (คู่มือชาวสวนเนสกาแฟ หน้า 18-19)

ตารางที่ 11.3 ทางเลือกในการเพิ่มรายได้ (กรณีต้นเสื่อมสภาพ)

อายุของต้นกาแฟ	ผลผลิตต่อไร่	สิ่งที่จะต้องทำ	รูปภาพ	ต้นทุนผันแปร (บาท)	ปัจจัยการผลิต และค่าแรง
8-25 ปี	น้อยกว่า 200 กก./ไร่	ปลูกรทดแทน/ปลูกรซ่อมเป็นรายต้น		2,400	รื้อต้นตอเดิมเฉพาะบางต้น ขุดหลุมปลูกรใส่ปุ๋ยรองก้นหลุม ค่าต้นกล้าและค่าแรง
8-25 ปี	น้อยกว่า 60 กก./ไร่	รื้อและปลูกรใหม่		8,600	รื้อต้นตอเดิมเป็นผืน ไถเตรียมดิน ขุดหลุมปลูกรใส่ปุ๋ยรองก้นหลุม ค่าต้นกล้าและค่าแรง

เอกสารประกอบการบรรยาย

- กาแฟโรบัสต้าพันธุ์แนะนำ (คู่มือชาวสวนเนสกาแฟ หน้า 7)
- คำแนะนำการปลูกรกาแฟโรบัสต้าและการดูแลหลังปลูกร (คู่มือชาวสวนเนสกาแฟ หน้า 5,8)

บทเรียน

1. เมื่อต้นกาแฟมีอายุมากกว่า 25 ปี ผลผลิตจะเริ่มลดลงซึ่งนักธุรกิจเกษตรจะต้องเตรียมการปลูกทดแทนหรือปลูกต้นกาแฟใหม่เพิ่มขึ้นในสวน
2. การรื้อต้นกาแฟเพื่อปลูกใหม่เป็นการลงทุนในระยะยาว นักธุรกิจเกษตรต้องปฏิบัติตามคำแนะนำ ในการเลือกใช้เทคนิคที่เหมาะสมและมีการวางแผนในเรื่องการเงินที่ดี เพื่อประสบความสำเร็จในการตัดสินใจลงทุน
3. นักธุรกิจเกษตรที่ดีต้องเลือกใช้ต้นกาแฟที่ผ่านการปรับปรุงให้เป็นพันธุ์ดีแล้วเท่านั้น เช่น ต้นพันธุ์ที่ได้จากการเสียบยอด เป็นต้น

บทที่ 12

ก้าวสู่การเป็นนักธุรกิจเกษตร

“

บทนี้เป็นการสรุปรวบยอด
รวมทั้งได้นำเสนอตารางเพื่อใช้ประโยชน์ของนักธุรกิจแต่ละท่าน

- เราได้เรียนรู้อะไรไปแล้วบ้าง?
- เราคิดจะปรับเปลี่ยนอะไรบ้าง?
- หลังการฝึกอบรมครั้งนี้ ท่านจะปฏิบัติตนเป็นนักธุรกิจเกษตรหรือไม่?
 - ท่านต้องการสิ่งใดในการประสบความสำเร็จทางธุรกิจ?

”

แบบฟอร์มสำหรับนักธุรกิจเกษตร ประกอบด้วย

- ▶ การวางแผนการผลิต
- ▶ การบันทึกรายจ่าย และรายรับ
- ▶ การคำนวณกำไร – ขาดทุน
- ▶ การวางแผนค่าใช้จ่าย และรายรับจากการขาย
- ▶ การควบคุมการเบิกจ่ายเงินกู้

สรุปสาระสำคัญของบทเรียน หลักสูตรโรงเรียนธุรกิจสำหรับเกษตรกร

บทที่ 1

- เกษตร = ธุรกิจ
- ธุรกิจเกษตร
- พีชียันต์
- ความเสี่ยง
 - กำไร
- วางแผนด้วยปฏิทินการเกษตร

บทที่ 2

- หน่วยนับ
- หน่วยการผลิต
- การคำนวณพื้นที่ปลูกพืชแต่ละชนิดในสวนสมรม
- คำนวณค่าแรงงาน (แรงเจ้าของสวน)

บทที่ 3

- หน่วยนับ
- หน่วยการผลิต
- การคำนวณพื้นที่ปลูกพืชแต่ละชนิดในสวนสมรม
- คำนวณค่าแรงงาน (แรงเจ้าของสวน)

บทที่ 4

- รายจ่าย-รายรับ
- ต้นทุนการผลิต
- วิธีการคำนวณ
- รายได้ และกำไร
- การบันทึก

บทที่ 5

- การตัดสินใจเพิ่มรายได้
 - เลือกวิธีปลูก
 - เปรียบเทียบกำไรระหว่างวิธีปัจจุบัน กับวิธีที่ปรับปรุง

บทที่ 6

- ความเสี่ยงส่งผลกระทบต่อธุรกิจอย่างไร?
- โอกาส และความหลากหลาย
- ปรับปรุงวิธีปลูกช่วยลดความเสี่ยง

บทที่ 7

- คำนวณรายจ่ายครัวเรือน
 - ปฏิทินรายจ่ายในการผลิต
 - เงินขาด-เหลือในแต่ละเดือน
 - เงินสดสะสม

บทที่ 8

- การจัดการเงินออม
 - แหล่งเงินกู้
 - ธนาคาร
 - สินเชื่อ
 - การจ่ายคืน

บทที่ 9

- ภาพคุณภาพดีช่วยเพิ่มรายได้
- เกณฑ์คุณภาพ - ปัญหา - การแก้ไข
- การเก็บเกี่ยวและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวมีผลต่อคุณภาพของเมล็ดกาแฟ

บทที่ 10

- ประโยชน์ของกลุ่ม (ขาย-ซื้อ)
- คำนวณกำไร
- บริการของกลุ่ม

บทที่ 11

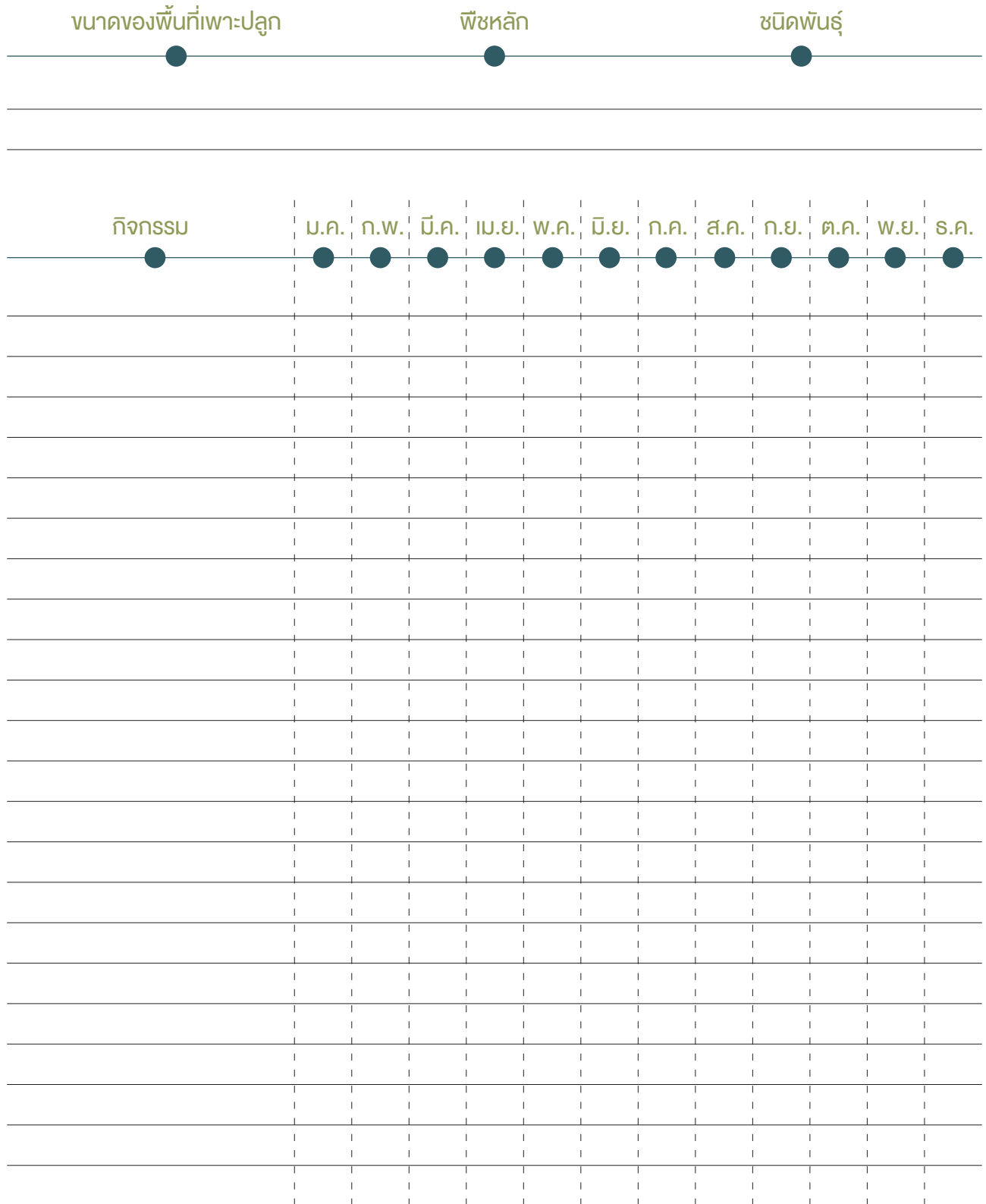
- แนวโน้มการผลิต
- ทางเลือกในการปรับปรุงสวนกาแฟเพื่อเพิ่มรายได้
- แนวทางในการลดต้นทุน
- การปลูกพืชร่วมกับกาแฟหรือสวนสมรม
- ปฏิทินการลงทุน

บทที่ 12

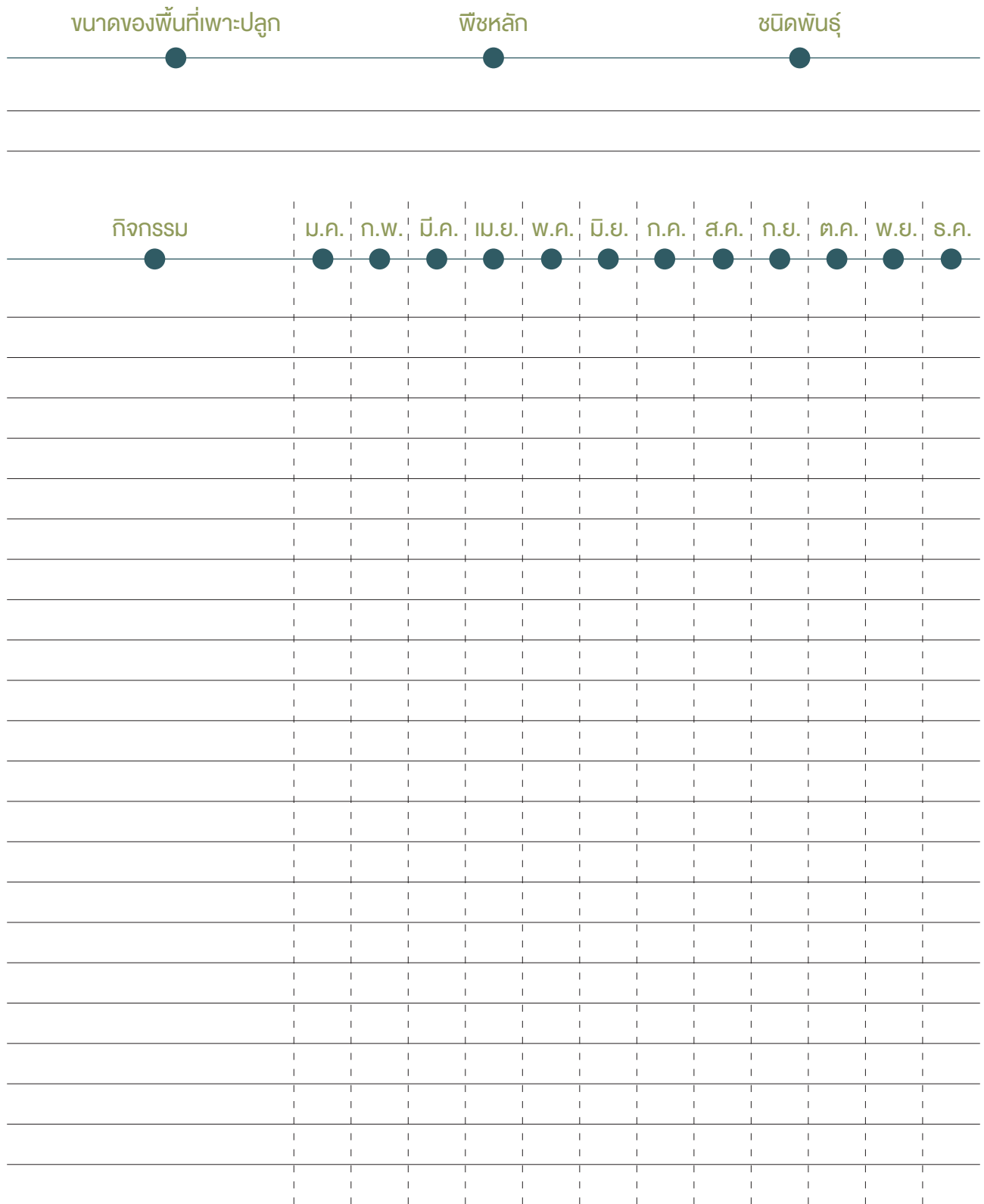
- เรียนรู้อะไร?
- จะปรับเปลี่ยนอะไร?
- จะเป็นนักธุรกิจที่ดีได้อย่างไร?
- ต้องการสนับสนุนอะไร/อย่างไร?

แบบฟอร์ม เพื่อการบริหารงานของนักธุรกิจเกษตร ปี _____

ตารางที่ 1.6 ปฏิทินการผลิต พืชชนิดที่ 1 _____

ตารางที่ 1.6 ปฏิทินการผลิต พืชชนิดที่ 2 _____

ตารางที่ 4.4 และ 5.4 การคำนวณเปรียบเทียบรายจ่าย-รายรับในการปลูก_____ (พื้นที่_____ไร่)

	ปลูก _____ (วิธีการผลิตปัจจุบัน)					ปลูก _____ (วิธีการผลิตที่ปรับปรุงแล้ว)			
	หน่วย	จำนวน	ราคา ต่อหน่วย (บาท)	รวม (บาท)	เฉลี่ยต่อ 1 ไร่ (บาท)	จำนวน	ราคา ต่อหน่วย (บาท)	รวม (บาท)	เฉลี่ยต่อ 1 ไร่ (บาท)
1. รายจ่าย									
1.1 ค่าใช้จ่ายการผลิต									
รวมต้นทุนค่าใช้จ่ายการผลิต									
1.2 แรงงาน และบริการต่างๆ									
รวมค่าแรงงานและบริการต่างๆ									
รวมรายจ่าย									
2. รายรับ									
จำนวนผลผลิต x ราคาขาย									
รวมรายรับ									
3. กำไร หรือ ขาดทุน? เท่ากับ รายรับ - รายจ่าย ☺ หรือ ☹									
ต้นทุนต่อหน่วย (บาท/กก.) รายจ่าย / จำนวนผลผลิต									

ตารางที่ 4.4 และ 5.4 การคำนวณเปรียบเทียบรายจ่าย-รายรับในการปลูก (พื้นที่ _____ ไร่)

	ปลูก _____ (วิธีการผลิตปัจจุบัน)					ปลูก _____ (วิธีการผลิตที่ปรับปรุงแล้ว)			
	หน่วย	จำนวน	ราคา ต่อหน่วย (บาท)	รวม (บาท)	เฉลี่ยต่อ 1 ไร่ (บาท)	จำนวน	ราคา ต่อหน่วย (บาท)	รวม (บาท)	เฉลี่ยต่อ 1 ไร่ (บาท)
1. รายจ่าย									
1.1 ค่าปัจจัยการผลิต									
รวมต้นทุนปัจจัยการผลิต									
1.2 แรงงาน และบริการต่างๆ									
รวมค่าแรงงานและบริการต่างๆ									
รวมรายจ่าย									
2. รายรับ									
	จำนวนผลผลิต x ราคาขาย								
รวมรายรับ									
3. กำไร หรือ ขาดทุน? เท่ากับ รายรับ - รายจ่าย หรือ 									
ต้นทุนต่อหน่วย (บาท/กก.) รายจ่าย / จำนวนผลผลิต									

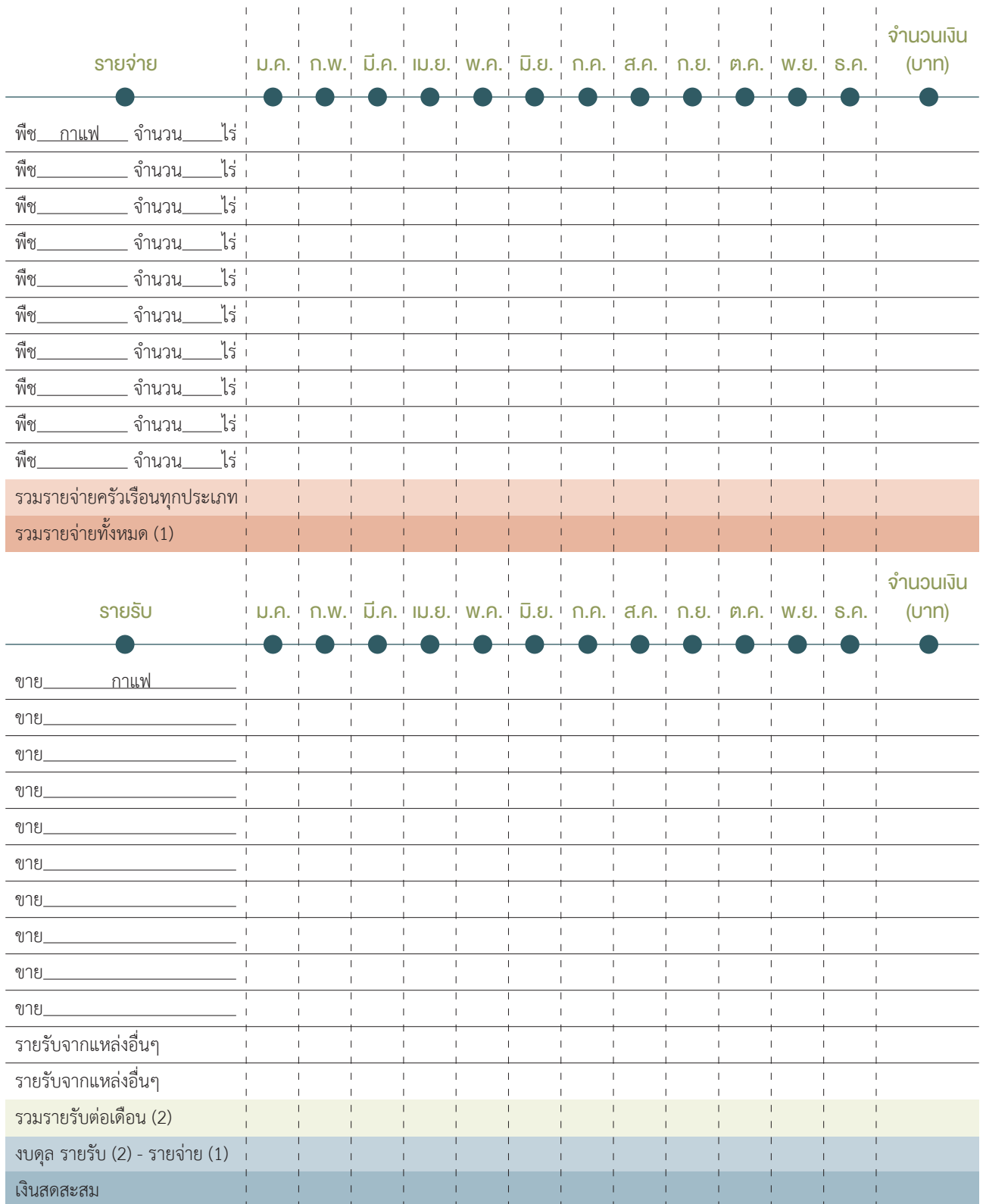
ปฏิทินการเงินของการผลิต (ชื่อพืช) _____ จำนวน _____ ไร่

	จำนวน	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
รายจ่าย													
จำนวนเงิน													
1) ใช้จ่ายการผลิต													
รวมค่าใช้จ่ายการผลิต													
2) ค่าแรงและ บริการต่างๆ													
รวมค่าแรงและ บริการต่างๆ													
รวมรายจ่าย													
รายรับ (ขายผลผลิต)													
กำไร - ขาดทุน													
เงินสดสะสม													

ค่าใช้จ่ายในครัวเรือนปี

รายการค่าใช้จ่าย 1. รายการที่เกิดขึ้นเป็น ประจำทุกเดือน	ค่าใช้จ่าย ที่เกิดขึ้น ในแต่ละครั้ง (บาท)	แจกแจงค่าใช้จ่ายเป็นรายเดือน												รวมค่า ใช้จ่าย ทั้งปี (บาท)		
		ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.			
1. ค่ากับข้าว (ตัวอย่าง)	2,000	2,000	2,000	2,000	2,000	2,000	2,000	2,000	2,000	2,000	2,000	2,000	2,000	2,000	2,000	24,000
2.																
3.																
4.																
5.																
6.																
7.																
8.																
9.																
10.																
รวมรายการที่เกิดขึ้น เป็นประจำทุกเดือน (ก)																
2. ค่าใช้จ่ายที่มี เฉพาะกิจเกิดขึ้น บางเดือน (บาท/เดือน)	รวมจ่าย	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	รวมค่า ใช้จ่าย ทั้งปี (บาท)		
1. ค่าประกันชีวิต (ตัวอย่าง)	15,000				15,000									15,000		
2.																
3.																
4.																
5.																
6.																
7.																
8.																
9.																
10.																
รวมรายการที่เกิดขึ้น เป็นประจำทุกเดือน (ข)																
รวมรายการครัวเรือน ทุกประเภท (ก+ข)																

ปฏิทินการเงินของครัวเรือนปี _____

ประเมินผลผลิตประจำปี

แปลง ที่	ชนิดพืช ที่ปลูก	พื้นที่ (ไร่)	รายจ่าย (บาท)	จำนวน ผลผลิต (กก.)	ราคา ขาย (บาท/ กก.)	ราคา รับ (บาท)	กำไร หรือ ขาดทุน หรือ 	เราจะ ปรับเปลี่ยน อะไรในปี ถัดไป	วัตถุประสงค์ ของการ เปลี่ยนแปลง คือ	ประมาณ การเงิน ลงทุน?	เราคาดว่าจะ มีรายได้ เพิ่มสัก เท่าไร?	เราจำเป็น ต้องกู้ เงินหรือไม่
1	กาแฟ (ตัวอย่าง)	5	20,000	500	70	35,000		ตัดต้น ทำสาว ผสมปุ๋ย ใช้เอง	ต้องการเพิ่ม ผลผลิตและ ลดต้นทุน	2,000	52,500	ไม่
รวม												

ตารางการจัดการเงินกู้และการจ่ายเงิน

วัตถุประสงค์ของการกู้ ▶

อัตราดอกเบี้ย ▶

วันที่กู้ ▶

วันที่จ่ายงวดสุดท้าย ▶

จำนวนเงินที่ได้รับจากแหล่งกู้ ▶

จำนวนเงินที่ต้องส่งคืน ▶

งวดที่ (วันที่)

จำนวนเงินที่ส่งคืนแล้ว

สนับสนุนการจัดพิมพ์โดย

จัดพิมพ์โดย

โครงการพัฒนาระบบการผลิตกาแฟของผู้ประกอบการรายย่อยในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (โครงการคอฟฟี่พลัส), GIZ

สำนักงานกรุงเทพฯ: กรมวิชาการเกษตร ชั้น 4 ตึกสิทธิพร เลขที่ 50

ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

สำนักงานชุมพร: ศูนย์รับซื้อกาแฟสวี 31 หมู่ 2 ต.วิสัยใต้ อ.สวี จ. ชุมพร 86130

ผู้แต่ง

A. Matthess, V. Kling โดยความร่วมมือกับบริษัท เนสต์เล่

ผู้แปล/ปรับ

ดร. เขียรเอก ดิยพงศ์พัฒนา

ผู้จัดเรียง

วีรินทร์ภัทร์ เจนวัฒนากุล

เนื้อหา-ภาพ

นิภาพรรณ โดดเสนา

จิราภรณ์ มโนสกุล

วีรินทร์ภัทร์ เจนวัฒนากุล

พจนีย์ โรเกตต์

ชลทิพย์ กลิ่นศรีสุข

ธัญชนก ปิ่นแก้ว

ณธกร ถาวโรจน์

ปรับปรุงปี พ.ศ. 2564

รับผิดชอบเนื้อหาในการจัดพิมพ์โดย GIZ